

III) De emptio. et venditio.

nis. et videtur quod non p. l. p. textu. C. como. sed p. tra-
riū cōiter ibi tenet. p. quo iste tex. q. ponit spālitate
in deposito ergo secus et in cōmodato qz exceptio
firmat regulā i alijs. xxxij. q. vij. dñs. et vide ibi bo-
nam distinctionē per l. y. vtrū admittatur indire-
cta cōpensatio vbi nō habet locum directa. v. puta
si res tua puenit ad me possum illam retinere pro
debito meo donec mihi satisfeceris. et vide ibi ple-
ne et in l. si nō forte in. §. si centū. ff. de condi. inde.
In si. glo. intellige hoc procedere in penis pcer-
nentibus vtilitate partium. secus si cōcerneret vti-
litatē publicā vel fisci. qz quodlibet delictū ē puni-
dum. l. ij. §. si publico. ff. de adulte. et per Inno. in
c. penulti. et vlti. eo. ii. **Abbas.**

Rubrica.

Supra vñſi ē deſcrib^o i q^o rei p^omoditas vñſi ſim
plex cuſtodia in aliū tranſfert reſtat merito videre
de alijs p^octibus i quib^o tranſfert dñſum ⁊ etiā poſ
ſeſſio ſi venditor erat dñſi vñſi ſucapiendi p^octio ſi
ali^o erat dñſi iō ſubijciē g^oica de emptiōe ⁊ vēditōe
⁊ vñſi habuerūt oriū iſti p^octus emptiōis ⁊ venditio
nis no. tex. in. l. j. de p^otrahen. emp. ⁊ c.

Lacuit. Rogit eps ne cari⁹
vendat transenti-
bus q̄ in mercato venderet. **Ho**
primo & clerici maxime curati de-
bēt esse hospitales. i. elemosynarij
z recipere pegrinos transentes i
tellige iuxta facultatem beneficij. naz primo debēt
puidere sibi z necessitatibus ecclie. c. pastoralis. de
his que fi. a prela. z. c. j. z. c. de his. de ecclie. edifi.

Mora secūdo q̄ nō debet quis vendere carnes plus q̄ valeant. ⁊ facit hoc in ar. q̄ ecclia si vult v̄dere rem suam ⁊ reperit aliquid plus q̄ valeat cōmuniter nō debet illud vltra recipe. ⁊ hoc tenet gl. no. x. q. ij. hoc ius. ⁊ sequitur **H**osti. hic. sed **L**au. cōtra. sed primū dictum mihi placet vbi ex ignorātia quis vult prestare vltra debitū valorem. naz ecclia nō debet adhibere fraudem in p̄tractu. vt in c. per tuas. de dona. secus videt̄ si sciens verū p̄cium offert aliquid vltra. nam tūc nulla est deceptio. ar. regule sciēti. de re. iur. li. vj. ⁊ sic reducas ad cōcordiā has opi. p̄trarias. vide **L**al. in. c. nauigan. ti. de vsur. vbi dicit peccare p̄hentē qui alium decipit in p̄cio licet citra dimidiā iusti p̄cij. huic forte dicit canon difficile eē inter ementē ⁊ vendentē nō interuenire peccatū. de pe. di. v. q̄litas. lxxxviij. di. c. i. ciens. ⁊ hec no. **I**tem. tertio q̄ tantū valet res quātum cōter vendi pōt. de quo in. l. p̄cia rex. ff. ad l. fal. z. s̄. de testi. c. cum causam el. ij. **I**tem no. ta ⁊ tene menti q̄ exponēs victualia venalia cōpel. lis vendere p̄io iusto p̄cio. facit. l. j. C. de epi. audi. z. ff. de offi. p̄fec. v. l. j. §. cura carnis. **I**tem no. ca. sum no. ⁊ generalem in quo ep̄s habet iurisdic. tionem in laicos videlicet vbi versatur causa pietat̄. nam causa pia est vt pogrini ⁊ transeuntes humaniter tractentur. **S**ed opo. contra hoc ⁊ contra tex. ⁊ videt̄ q̄ nec ep̄s nec iudex seculari possit quē

compellere ad vendendum rem suam nec ad iponendum precium rei vt in. l. inuitum. et in. l. dudum de contrahen. emp. imo nec iudeis infligi potest hoc onus. vt. l. nemo exterius. C. de iudeis. **Sol.** varie circa hoc hic scribunt docto. et i. d. l. j. C. de epi. audi. et per Bar. in. l. annonam. ff. de extraor. cri. **S3** ponendo veriorē opi. et cōmuniore distigue sic q̄ aut quis exposuit rem suā venalē aut non. p̄mo casu in his que sunt necessaria ad vitam hominis potest superior statuere iustū precium. nāz interest superioris puidere necessitatib⁹ subiectozuz et rei publice et in istis debet intelligi iste tex. et iura similia. **Et quo inferit** Bar. in. d. l. j. q̄ cum vita hominis nō possit duci sine vestimētis et sine hospitio qd̄ etiam in domibus aptis ad locandū et in pannis possit statui certū precium. et ita iam dudū actum fuit padue in domib⁹ cōducendis p̄ scholares. nā que libet dom⁹ apta fuit descripta ī certo loco et estimata pensio annalis. in alijs vero que nō sūt necessaria ad vitam hominis habent locū contraria vt nō cōpellantur v̄dere certo precio sed quisq; ī re sua sit moderator et arbiter. vt in. l. re mandata. C. mā. et in. d. c. dudum. facit. c. de his. de sepul. **Secundo casu principali.** scilicet cū quis rē suāz nō exponit venalem aut nulla subest necessitas et nō cōpellit q̄s vendere. vt in. d. l. inuitum. aut subest necessitas et possunt exuberantes compelli ad vendendum iusto precio ea que sunt necessaria ad vitāz hominis et sic seruatur tempe charitie. probatur rōne. nam tempore necessitatis omnia victualia debent eē cōmunia. vnde excusat quis a furto si necessitate maxima imminente capit alienū. vt le. et no. in. c. si quis propter necessitatē de furtis. de pse. di. v. discipulos. et vide tex. no. cū glo in. c. sicut. xlvij. di. vbi cōcludit q̄ licet indigentib⁹ nō cōperat actio cōtra diuites. ad victualia cōcanda possunt tamē implorare officiū superiorū vt eos cōpellant. nam cū peccet nō largiendo for⁹ peccat vendere nolendo et h̄ diligenter no. **In glo. j. no. glo. iuncto tex. in ea al le.** q̄ pōt quis p̄pelli p̄ excoicationē vt sit hospitalis t. charitatiuus et elemosynari⁹ et ad recipiendū peregrinos in domo. **Inno.** videt sentire p̄trariuz nī si peccatum sit notorium. et multum lente in h̄ trās eunt doc. **Ego** distingerem q̄ aut loquit̄ in clerico beneficiario aut in laico. **Primo casu** potest compelli et fieri cōpulsio vt iuxta facultates sit charitatiuus et taliter nō faciens peccat qz ad opus pietatis sunt principaliter instituta beneficia. xij. q. j. vident̄. et. xvj. q. j. c. fi. et in. c. de monachis. de preben. **Secundo cāu** cum queritur de laicis dico q̄ vbi ē maxima necessitas ex parte proximi laicus peccat sibi nō subueniendos et sic possit cōpelli ad subuentionem per excoicationēz. lxxxvj. di. pasce. lxxxij. di. in. c. j. et ij. et hoc casu elemosyna est in precepto. d. c. sicut. et no. in. c. inter opa. de spon. als autē vbi nō v̄get tal̄ necessitas cessat p̄pulsio. et elemosyna est de genere bonozū. et c. nō autē in precepto vt in iuribus alle. s. **In glo. ij. in fi. vel fm hosti.** loquit̄ iste tex. fm antiqua t̄pa fm q̄ omnes cause laicorū poterant deferri ad ecclesiā. c. p̄ venerabilem

qui si sint le. et no. in. c. nouit. de iudi. sed hosti. tenet q. etia hodie eps habet in hoc iurisdictione nec valet consuetudo in contrarium tanq. impediens correctione peccati et dicit abbas magistrum suum consuluisset in facto pistu. tex. q. eps poterat punire illos qui commiscerent farinam fabarum cere venali vel aliquam aliam in debitam mixturam. et hoc credo verissimum. non solum ratione huius. c. sed q. de quolibet crimine notorio ubi deprehendit negligentia iudicis seculari iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicos. et maxime q. in tali crimine notorio comprehendit negligentia iudicis secularis. vt. i. d. c. nouit. de iudi. et q. ibi dixi. et plus dico ultra doc. hic q. nedum respectu transeuntium et peregrinorum habet eps iurisdictionem in casu huius. c. s. etia respectu habitantium in loco. nam versat in hoc ca. pia. vt pauperes non ventur nec compellantur emere necessaria ultra debitum. et hoc videt approbari etiam per ius civile vt est tex. fm. vna. lec. qua sequit ibi. Bal. in. l. j. C. de epi. audi. q. no. quare concludo q. eps poterit compescere istos qui exponunt venalia victualia vt non vendat ultra iustum pretium et fraudatores repellere.

¶ De mensura. Fraudans mensuras et pondera. xxx diebus in pane et aqua penitere debet.

¶ Nota primo penitentiam imponendam in foro anime fraudanti pondera et iustas mensuras. et iste vnus de. xlvj. canonibus penitentialibus. nam. xlvj. vel q. tuor sunt canones imponentes certam penam in foro anime quos vide collectos per hosti. in summa. in ti. de peni. non tamen sacerdos tenet potestate penitentiam canonis imponere sed potest eam ex causa mutare et diminuer. nam omnes penitentie hodie sunt arbitrarie. vt in. c. deus qui. de peni. et remis. et in. c. mensuram. de peni. di. j. sed non debet sacerdos de facili recedere a penitentia per canonem determinata. vt no. in iuribus pale. et sic limita et restringe dictum Jo. an. hic qui videt velle q. hodie isti canones de nihilo seruiant q. non est verum. vt hic doc. dicunt. vide glo. in. c. sunt plures. de peni. di. iij. **¶ In glo. ij. in fi. no. glo. q. pro eodem peccato** quis punitur dupliciter vt in foro anime et iudiciali. penitentia ergo in foro anime imposita non impedit penitentiam imponendam in foro iudiciali nec econtra. **¶ Et nota bene** q. facit ad ea que dixi in. c. d. his. de accu. pro hoc facit diuersus finis. nam in foro anime imponit penitentiam q. lesit deum. in foro iudiciali imponit penam. quia lesit rem publicam videtur tamen q. si sufficienter fuerit punitus iudicio non debet amplius puniri in foro anime. per tex. in. c. quis. xxiij. q. v. vbi dicit q. si sufficienter fuerit q. punitus per iudicem puta decapitatus non punitur amplius pro illo delicto. sed vide ad materiam que dixi in. c. de his. s. alle. **¶ Nota q. fraudans pondera vel mensuras** punitur pena. l. cornel. de fal. et penam illius legis est bonorum publicatio cum deportatione. l. j. ff. de fal. **¶ Sed aduerte** q. tex. in. l. peni. ff. e. non imponit tantam penam fraudanti mensuras et pondera. et dicit q. potest puniri in duplum. Item relegari in insulam et aliam penam videt ponere i. l.

annonam. ff. de extraor. cri. nam iuris lator ibi aliam videtur imponere fraudanti mensuras et alias fraudanti pondera. sed non video bonam rationem diuersitatis sed credo posse dici q. cum iuravarie hec crimina puniunt potest iudex imponere quam penam vult de expressis in iure. ar. in. l. quoties. ff. de ac. et obli. et in. c. quoniam in fi. vt litem cote. potest etia ex ea illam penam mitigare etiam si sit pena statuti municipalis. l. quid ergo. s. pena grauior. ff. de his qui no. infam. et ibi per Bar. q. no.

¶ Cum dilecti. Cum res venditur minus dimidia iustitiam precij in arbitrio emptoris est vt iustum pretium restituatur recuperato precio vel iustum pretium suppleatur. vel aliter et sic. Tenet venditio licet venditor sit deceptus ultra dimidia iusti precij. potest tamen venditor agere vt restituatur res vel iustum pretium suppleatur. et si alterum potest petere succubir. h. d. **¶ Nota primo** contractum venditionis rei ecclesie non esse ipso iure nullum ex deceptione etia magna vel enormi interueniente pretio vt hic aperte probatur. **¶ Secundo** nota vnum remedium competens vnicuique nedum ecclesie s. priuato contractus rescissum. l. q. quis decipit in precio ultra dimidia iusti precij. q. procedit tamen ex parte emptoris q. venditoris. In emptore pone exemplum valebat res decem et emit ultra. xx. In venditore exemplum cum res valeret decem vendidit pro quattuor. nam iustus precium sunt decem. dimidia pars est quinq. et iste reperitur deceptus ultra dimidiam. q. vendidit pro quattuor. Si vero deceptio non esset ultra dimidiam puta q. vendidit pro quinq. rem valentem decem non competet remedium rescindendi contractum q. vsq. ad dimidia iura tolerant deceptionem. l. in cause. ff. de mino. l. ij. C. de rescin. vendi. **¶ Nota tertio** q. ineptitudo libelli potest opponi etia post sententiam et in h. videt iste tex. nos. q. intelligo q. talis est ineptitudo libelli que non concludit ius agendi nec super eo sententia recte firmari potest secus autem q. libellus esset ineptus ex nimia generalitate. ad hoc q. le. et no. in. c. abbate sane. de re iudi. li. vi. **¶ Nota** q. in causa appellationis vel iudicio nullitatis superior iudex non reformatur sententiam inferioris sed simpliciter eam pronunciat nullam constato de nullitate. hic enim papa aditus per viam appellationis vel nullitatis simpliciter pronunciat sententiam nullam nec reformauit illam dando emptori arbitrium supplendi iustum pretium vel rem restituere. quod videtur esse contra ea que dixi in. c. cum Joannes. de fide instru. et per Bar. in. l. si expressum ff. de appel. sed dic istum tex. procedere quando processus ex toto est nullus sicut hic erat propter ineptitudinem libelli dum petebatur alterum precise ex duobus alternatiue obligatis. secus ubi processus valisset et sententia fuisset tamen nulla vel iniusta q. b. no. **¶ Ex quo infero** q. si isti actores petissent rem restituere vel iustum pretium suppleri et iudex condonasset precise ad restitutionem rei superior in iudicio appellationis vel nullitatis reformasset sententiam dando emptori facultatem putarebatur in libello. **¶ In gl.**

Pro Jo. de Anagnino de peni. in foro m.

Jo. de Anagnino de peni. in foro m.

III De emptio. et venditio.

I. in fi. sed quare papa nō pronunciauit cōtractum nullū ex defectu p̄sensu capituli. **S.**o. nō fuit ad h̄ actum. nec fuit hoc probatū sed simpliciter in libello allegatū. et per hoc dedatur glo. que est in verbo reddenda. **In** glo. in x̄bo. questionē in fi. s̄ queritur quid poterant petere canonici de nouo. **S.**o. poterant petere restitutionē in integrum p̄teritu enormis lesionis. vt in. c. ad nostrā. de reb̄ eccl̄. nō alienā. et puto q̄ licet cōpetat remediū de iure p̄mu ni q̄ interuenit deceptio vltra dimidiā iusti p̄ccij nichilominus poterit ecclesia vel minor petere restitutionē in integrum. **Nec** ob. si dicat q̄ vbi com p̄nt ordinariū remediū cessat extraordinariū. **I.** in cause. ff. de mino. q̄ illud procedit nisi p̄ngui? succurrat p̄ remediū extraordinariū. iuxta nō. i. c. ex parte. s̄. de rescrip. et in. c. j. de in integ. resti. li. vj. in hoc aut casu p̄ngui? subuenit p̄ remediū re stitutionis q̄ rescindere simpliciter cōtract? **Itē** satis est probare enormē lesionē absq̄ eo q̄ p̄bare tur deceptio vltra dimidiā iusti p̄ccij. **Itē** possunt canonici agere de dolo si dolus interuenit. **Itē** al legare nullitatem ex defectu forme. hos s̄ et similef modos agendi recitat iste tex. in fi. **In** glo. fi. in fi. ibi. nō valet cōtractus. nō. bñ glo. in eo q̄ ponit d̄fiam inter cōtractum bone fidei et stricti iuris. vt si dolus dedit causā cōtractui bōe fidei sit ipso iure cōtractus nullus. secus si dedit cām cōtractui stri cti iuris. et qui dicant p̄tractus bone fidei et stricti iu ris et q̄re sic dicantur cum in quolibet cōtractu req̄ ratur bona fides. vide bō. glo. in. c. cū venerabilis de excep. **Sed** ipse. de bellapertica tenet cōtrarium reprobando glo. iuris ciuiliſ que tenet idē qd̄ ista in. l. ij. C. de rescin. vendi. et in. l. eleganti. ff. de dolo dicit enī q̄ dolus nūq̄ annullat cōtractū ipso facto siue sit bone fidei siue stricti iuris. mouet inter ce tera q̄ ex quo cōtractus habet substantia sua pu ta p̄sensum p̄rahentiū et p̄ccij debet tenere. **I.** do lum. C. de iniuri. stipu. et. l. si quis cū aliter. ff. de x̄. obli. nec est v̄x dicere q̄ dolus hoc casu impedi at cōsensum. q̄ si hoc eēt verū nō valeret p̄tractus eti am stricti iuris. cuius cōtrariū est expressum in iu ribus p̄calle. nam dolus nō interuenit hic in con tractu sed in cā contract? q̄ p̄tendit vendere l̄z fue rit deceptus in causa p̄p̄t quā fuit induc? ad v̄d endū. ad idem allegat. **I.** metus. s̄. volenti. ff. qd̄ me. cau. vbi tenet cōtractus initus p̄ metū licet ve niat rescindendus p̄ actionē qd̄ metus cā. vt le. et nō. in. c. abbas. qd̄ mei? causa. **Itē** hec differentia fm̄ cum iure nō probat. et cū hac opi. pe. transiit Jo. an. hic. **Sed** Bar. in. d. l. eleganter sustinet gl. et mouet multis motiuis. iter cetera adducit q̄ do lus dans causam cōtractui manumissionis reddit illū cōtractū ipso iure nullū. vt in illa. l. eleganti. si er go cōtractum ita fauorabilē annullat multo fortis cōtractus minus fauorabilē. **Nō** ob. d. l. metū. q̄ ibi nō fuit quis ita deceptus in cōtractu nec in cau sa cōtractus sed volens euitare metū. rem v̄didit nam coacta voluntas volūtas ē. xv. q. j. merito. s̄ in casu nostro dolus exclusit cōsensum in causa cō tractus. q̄ agebat iste vendere ex illa causa q̄ erat

falsa. **Et** si diceret quare nō sic annullat cōtractus stricti iuris. **R.**idetur q̄ p̄tractus stricti iuris iudi cas stricte. cōtractus vero bone fidei iudicat fm̄ ma ximā equitatē. et multa veniunt de quib? exp̄sse nō fuit actū. vt nō. in. d. c. cū venerabilis. et hanc opi. tene. **Sed** excipe casum quādo dolus interuenit i spūalibus. nam talis dolus nō annullat actū neq̄ potest excipi q̄ fuit induc? ad bonū. q̄ nō pōt p̄ prie dici dolus. exemplū dolo te induxi ad intran dū religionē tener ingressus. ad hoc qd̄ le. et nō. in. c. cū dilectus. qd̄ merus cā. **Itē** vide nō. glo. ff. de ritu nup. l. a diuo. que vult etiā hanc regulā falle re in matrimonio vt si dolo te induxi ad matrimo niū cōtrahendū qd̄ pōt esse rōne p̄dicta fauore spi ritualiū. **Itē** cape aliā limitationē licet cōtract? rōe doli sit nullus. tū deceptus potest si vult stare illi cō tractui ne dolus p̄sit doloso. nā nullitas causat in fauorem dolum passi et nō inferētis q̄ iura subue niunt deceptis et nō decipientib? c. cū vniuersorū de rex p̄mu. qd̄ intellige nisi cōtractus sit a lege p̄ hibitus. vt in. d. l. a diuo. vbi glo. nō. **Sed** opp. contra tex. extra glo. et videtur q̄ ista sententia de buit tenere per. l. miles. s̄. decem. de re iudi. vbi pa tet q̄ cōtra dominū serui qui dānum intulit possuz agere et p̄ccise petere restitutionē dāni. et sic potest dominus simpliciter cōdēnari sed domin? habet po testatem refartendi dānum vel dandi seruū p̄ no xa. i. p̄ damno. ita dicem? i p̄posito licet simplici ter petatur restitutio rei vendite debet nihilomin? tenere libellus et sententia inde lata sed actor habet facultatem supplendi iustus p̄ccij. si vult ergo ista sententia nō debuit pronuciari nulla. **S.**o. cōtra riū procederet et cōcluderet si teneremus opi. quo rundā qui tenuerūt rem restitui soluz eē in obliga tione et suppletionē iusti p̄ccij in facultate. sed con trarium est v̄x vt satis colligit hic. et in. d. l. ij. vtrū q̄ enī est in obligatione alternatiue tamē iō nō po tuit aliter ex alternatiuis p̄ccise peti nec ad alter fieri cōdēnatio qd̄ esset petere plus cā. vt in. c. vno. de plus peti. sed in. d. l. miles. refartio damni erat solū in obligatione. traditio x̄o serui p̄ noxa erat i facultate ideo potuit alteruz p̄ccise petere. et hanc opinionē tenet Jo. an. hic. et cōmuniter docto. nō stri. **Ex** quo inferitur nō. dictum. q̄ etiam re ven dita perempta potest agi vt suppleatur iustum p̄ccij qd̄ non esset si suppletio p̄ccij esset in faculta te et nō in obligatione. pro hoc facit q̄ quādo duo alternatiue sunt in obligatione vno perempto re manet aliud in obligatiōe. l. plerūq̄. ff. de iure do. et. l. stichū. ff. de x̄bo. ob. **Et** ex hoc posset seq̄ vnuz satis absurdum q̄ si res vendita adhuc existēs pe nes venditorem periret casu cum pereat emptori et non venditori iuxta ea que habentur i. l. necessa rie. ff. de peri. et cōmo. rei ven. q̄ potest agi ad sup plementum iusti p̄ccij ex quo vtrūq̄ est in obliga tione alternatiue. qd̄ bene nō.

Pervenit. Si vir habeat alia bona vnde vxor possit sibi cōsulere et p̄sentiente vxore rem p̄p̄t nuptias donatā vxor vendiderit emptorē q̄ spatio. xxx.

annorum rem possedit non potest uxor inquietare super ea maxime si precium fuit conuersum in eodem usus viri et uxoris. h. d. fin. intellectum quem infra tenebo. et est casus nobilis limitans ius civile. sed fin. 30. an. non oportet ad iudicare maxime sed omnia illa tria necessario requirunt. cōis diuiso. scda. ibi. q. 2. igitur.

Nota primo quod res donata uxori a viro propter nuptias non potest alienari per maritum etiam consentiente uxore. ut i. au. siue a me. C. ad vellei. nisi duobus interuenientibus. **P**rimo quod uxor consentiat per biennium secundum vice. **I**tem quod tantum sit in viri facultatibus ut indēnitati uxoris possit consuli et requiratur ut facultas sit in bonis mariti non solum tempore tractatus. ut quidam dixerunt sed etiam tempore quo uxor agit seu agere potest. ut no. in. d. au. siue a me. et hic communiter per doct. alii non esset sufficienter consultum uxori. et hoc fuit dubitandi ratio. quod non interuenit secundus consensus hic post biennium et ideo est difficile videre rationes decidendi in contrarium de qua dicitur cum gl. **M**o. secundo ibi. in ti. iusto. q. in pscriptioe. xxx. annorum. allegat titulus. et dicitur **S**of. hoc non est necessarium de iure civili. ut. C. de pscript. xxx. vel. xl. annorum quasi per totum. sed quod causa erat hic in foro ecclesiastico. idem hic fuit allegatus titulus. hec ratio non est indistincte vera. quod etiam de iure canonico non requiritur titulus nisi quando pscriptio est contra ius. ut in. c. j. de pscript. li. vi. quo casu puto idem esse de iure civili. nam possessio contra ius presumitur esse iniusta et possessor presumitur in mala fide. l. quemadmodum. C. de agri. et cens. li. xj. et sic non habet locum pscriptio. x. annorum. nec est aliqua differentia in pscriptioe inter ius canonicum et civile nisi in pscriptioe cum mala fide que non currit secundum ius canonicum et in hoc stat iuri canonico. c. si. de pscript. **I**n glo. hec glo. facit fortiter contra text. videtur quod ea que allegantur in text. per parte emptoris non habent excludere uxorem. non enim obstat prima allegatio quod uxor pserit alienationi. quod talis pserius non prodest. ut est text. in au. siue a me. C. ad velleia. et apertius in corpe. unde sumitur in au. ut imo. ante nup. dona. colla. v. nisi post biennium a tempore primi pserius iterum mulier pseriat. et sit tantum in bonis viri unde possit uxori consuli loco illius rei alienate sed hic non apparet secundum pserium interuenisse.

Secunda allegatio non prodest videlicet quod fluxerat tempus. xxx. annorum. quod constante matrimonio non currit pscriptio in rebus dotalibus cum mulier agere non possit nisi post solutum matrimonium vel postquam incipit vir male uti rebus suis. l. in rebus. C. de iure do.

Tertia allegatio quod in communes usus fuerit precium conuersum non concludit saltem per ea parte que fuit versa in utilitatem mariti cum etiam non sufficiant iste allegationes separate non debent sufficere simul vnire. quod ex separatis et diuersis speciebus non concluditur sic dicimus in simili quod probationes minus potestates que sunt diuerse speciei non coniunguntur ad faciendum vnam probationem plenam. ut no. in. c. si. de iurciur. et dixi in. c. cum causam. de proba. et per **W**ar. in. l. admonendi. ff. de iurciur. hinc dicimus quod duo imperfecta non faciunt vnum perfectum. xxij. di. quorundam.

Glo. ponit duas sol. et per consequens duas lec. ad text.

Prima quod uxor non debebat hic lucrari donationes propter nuptias sed erat locus dispositioni iuris communis ut soluto matrimonio donatio rediret ad heredes mariti sicut et dos ad heredes uxoris. c. j. et ij. de dote post diuor. resti. et sic non intererat mulieris nunc agere per re donata propter nuptias. hec sol. non habet scrupulum sed non conuenit littere. frustra enim allegarentur rationes hic posite.

Sed abbas cui placet hec lec. no. ex text. iudicem posse moueri ad decidendum ex ratione non allegata per partem quasi velit dicere quod papa non fuit morus principaliter propter allegationem de qua in text. sed propter rationem quam dixi.

Nota hoc dictum et licet sit verum in se non tamen iudicio meo congruit littere in eo quod papa in decidendo habuit respectum ad contenta in text. ut patet ibi. si vera sunt que promissimus.

Secunda sol. gl. est quod uxor ex speciali pacto debeat lucrari donationem et ponderatur cursus tanti temporis non ad pscriptioem complendam sed ad presumendum consensum mulieris secundo interuenisse post biennium ex mora tanti temporis. et hoc dictum quod communiter non solet reprobari est valde singulare et mihi modo limitat pale. au. siue a me. et facit generaliter ut ex cursu magni temporis presumatur sollemnitas extrinseca. et in hoc est semper menti tenenda hec glo.

Sed circa hanc solutionem multum dubito ultra alios. cum enim constante matrimonio non possit agere mulier ut. s. dixi et j. latius. et sic contradictio sua non predest ergo patientia non operatur tacitum pserium. nam eius est nolle cuius est velle. sed uxor constante matrimonio non potest contradicere quod non potest agere et tacere non videtur acquiescere.

Hosti. hic nititur probare quod quelibet ratio hic alle. de se sufficit sed preedit cum suppletionem et diuinationem et extorsione littere. idem dicta sua cōiter in hoc non recipiunt. 30. an. forte habendo respectum ad text. pale. ibi. si vera sunt. et dicitur posse dici quod iste text. ponit casum spalem concurrentibus omnibus istis tribus de quibus in text. si se quod non. fin. cum. s. de offi. dele. c. consultationibus et sic au. siue a me. reciperet hanc nouam limitationem istis tribus concurrentibus.

Sed certe hoc dictum non placet. quod papa non intendit hic inducere ius nouum quod patet ex eo quod respondit ad consultationem. ut no. in glo. c. consultationi. de temp. ordi. et in. c. ex tua. de fi. pser. nec inter laicos ad diminutionem iuris mulieris papa debet facili induxisset ius nouum.

Dns An. hic dicit quod cursus tanti temporis potest hic ponderari dupliciter. **P**rimo ad presumendum secundum pserium ut dicit glo. **S**ecundo ad complendum pscriptioem. licet enim pscriptio secundum eum non currat in rebus dotalibus constante matrimonio. secus in rebus donatis propter nuptias quod illarum rerum etiam constante matrimonio uxor est domina. et si hoc dictum esset verum reputaretur valde singulare sed non credo quod procedat.

Sed contra hanc rationem facit primo quod pscriptio saltem de iure canonico secundum quod hic tractabatur ista causa non currit cum mala fide. c. si. de pscript. sed ista emptrix sciebat istam domum esse donatam uxori propter nuptias. quod patet ex eo quia allegabat mulierem consensisse. ergo non poterat pscriptio preedere cum esset contra ius cuius non interuenisset secundus pserius

mulieris. et qui contra iura mercat bonam fidem non presumit habere ut in regula qui contra. li. vi. **Item** contra dictum dñi An. reperio glo. no. ad litteram in aut. ut in mobiliis ante nup. dona. contracte colla. v. i. ver. in rem. que apte vult et etiam sup rebus donatis ppter nuptias non agit mulier nisi soluto matrimonio. vel a tempore quo maritus incipit vergere ad inopiam sicut dicimus in rebus dotalibus. **Item** qd illa glo. aperto iure non probat ego tamen pbo p ratione. donatio q sit vxori a viro non operat ut vxor ea re sibi donata debeat ut frui queadmodum maritus uti re dotali. nam ex contrario maritus non habet privilegium in fructibus rei dotalis lucrandis propter onera matrimonij q vxor haberet tantundem de bonis mariti cum fiat contra donatio tanta quantitate quanta est dos. ita dicit glo. singu. in aut. de non elig. scdo nub. in. d. pcepit. qua semper no. qz credo q non sit tex. qui hoc dicat. operat ergo illa donatio principaliter ut cautius sit consulti vxori sup rebus dotalibus. nam licet oia bona mariti sunt tacite obligata vxori p dote ista tñ sic donata speciali et strictius. unde in alienatione alterius rei mariti sufficit vnicus consensus mulieris. l. etia. C. ad vellet. sed in istis rebus donatis requiritur secundus consensus mulieris post biennium. ut in. d. aut. siue a me. cum q constante matrimonio vxor non possit uti et frui rebus sic donatis ergo nec p illis agere pot sicut nec pro rebus dotalibus. cum ergo iudicent i b a pari res donate propter nuptias et res dotalis. debemus dicere prescriptionem non currere constante matrimonio pariter in vtrisque qd e aperte contra dictum dñi An. et p dera qz glo. ista hic sentit dum dicit prescriptionem non pdesse constante matrimonio. **Ex** quibus omnibus videt q intellectus huius. c. sit difficilissimus propter iura contraria. sed p nunc possumus dicere q presumat tacitus consensus ex cursu tanti tps non solu constante matrimonio sed eo dissoluto qd tamen in veritate ex toto non pcedit. qz littera apte dicit q illud tempus xxx. annorum fluxerat constante matrimonio. sed prima lec. glo. posset teneri absq scrupulo. et cogita qz secunda lec. glo. non potest ex alio sustineri. nam tex. in aut. ut in mobiliis palle. requirit scdm consensus post biennium ut mulier interz potuerit mature cogitare. et sic cautius venire ad secundum sensum. que q dem ratio oino cessat muliere tacente. **Item** vbi agit de re onerosa tacet non habet p consentiente imo p contradicente. l. filius. ff. de iur. ff. de pcur. et no. p Inno. in. c. in genesi. de elec. per glo. in regula is qui tacet. li. vi.

De nostram. Sicut emptor q cogitur restituere rem in veritate pignora tam sed sicte venditam si satisfactum est sibi de sorte fructibus coputatis. ita contra sumatur. sed hec sumario est de indubio ideo summo iuxta litteram notabilis sic. Si in venditione aponit pactum de recuperanda re post certum tempus modico constituto precio presumitur pignus et non venditio. et est casus singularis. Prima pars narrat factum. scda dat iudicem. ibi. quia igit. **Nota** primo ibi ne per

canonem iuncto si. ibi per penam in lateranensi concilio. et q constitutio penalis habet locum non solum contra directe venientem contra iuris dispositionem sed etiam contra fide et indirecte venientem. unde pena statuta contra usurarios pcedit contra fidei emptores q in veritate sunt usurarii. facit. l. non dubium. C. de leg. et regula. si. de regu. iur. li. vi. vbi dicit q is committit in lege qui verba legis amplectens contra legis niti tur voluntate. **Item** hoc et multis alijs consilij priedie in notabili articulo et nouo an testamentum istorum qui vendunt rem carius ppter solutionem pcedit dilata sit ipso iure nullum p dispositionem. c. quod. de usur. li. vi. p supponendo q hoc sit publicum et indubitatum ut puta qz eadē merces pcedit incontinenti soluo vendit p certo pcedio. sed cum vendit ad credentia eadē merces vendit p maiori pcedio. et pcedit q testamentum eēt nullum qz tales sunt usurarii. ut ē tex. in. c. nauiganti. de usuris. et publici sunt ex quo hoc publice exercent ut patet in libris eorū quod bñ no. **Nota** secundo ar. optimū q pactum de retrovendendo cum modicitate pcedit facit presumi contractus feneraticium. iste tñ tex. ex toto hoc non probat. sed optime facit in argu. j. tñ dicā latius an hoc sit verum. **Nota** q instrumentum non iudicat ab eo qd est scriptum. sed ab eo qd est actū inter ptes. nam plus valet qd in veritate agit qd qd simulate scribit. C. pl. valere qd agit p totū. et j. qui si. sint legi. per tuas. et vide de hoc contractu filato. glo. sing. i. l. iij. C. pl. valere qd agit. que dicit q non firmat iuramento nec obligat iurantē ad obseruationem qz simulate videt oppositum. **Ultimo** no. q heres debitoris pot al legare contractum factum p defunctum eē feneraticium et p bare p presumptiones licet defunctus tacuerit in vita. **Item** nota q dicit patere id de quo pstat p presumptiones. p hoc bonus tex. in. l. licet. ff. de le. j. vbi dicit q potest dici euident. et facit ad statuta. **In** gl. in verbo patet ibi presumit. nota ex hac gl. iuncto tex. q usurarius conuincit p solas presumptiones urgentes. et vide ad idē bonū tex. in. c. cum in dioce. j. de usuris. sed ex glo. hac et se. non colligit clare ex qbus papa colligit hic presumptionem contra illū contractum in forma emptiois scriptū. et doct. hic sparsim et vario modo loquuntur. et aliquid ponit i. c. illo vos. j. de pignol. et q materia quondiana ē expediat intellectū huius. c. et c. illo vos et quidā aliorū iurū enumerando quinque casus. **Primus** casus est cum venditio sit iusto pcedio et solum apponit pactum de retrovendendo quo casu dicit contractum non presumi usurarium nec pignoratitium et emptor lucrat fructus do nec retro vendat nec coputabit in restitutione fructus in sorte. ut ē tex. in. l. iij. C. de pac. iter empn. et vendi. et q procedat illa lex de iure canonico aperte vult ista glo. et clarius Archi. xiiij. q. iij. in. c. pleriqz. et facit iste tex. qui non solu pcederat pactum de retrovendendo sed q non licebat recuperare quādoque. **Item** hic interuenit modicitas pcedij. ut. j. clarius dicam. illud ergo solu non sufficit ad presumendum contractum feneraticium. sed si contrahentes aliud egerint tenent de eis satisfacere. **Secundus** casus magis dubitabilis est quādo interuenit pactum de

De illis qz vendunt rem carius ppter solutionem pcedit dilata sit ipso iure nullum p dispositionem. c. quod. de usur. li. vi.

De illis qz vendunt rem carius ppter solutionem pcedit dilata sit ipso iure nullum p dispositionem. c. quod. de usur. li. vi.

De illis qz vendunt rem carius ppter solutionem pcedit dilata sit ipso iure nullum p dispositionem. c. quod. de usur. li. vi.

De illis qz vendunt rem carius ppter solutionem pcedit dilata sit ipso iure nullum p dispositionem. c. quod. de usur. li. vi.

retro vendendo p modico precio nunquid ex istis duobus debet psumi contractus feneraticius et iste casus est magis dubitabilis. **¶** *De post. Ba. de arc. l. iij. C. plus valere qd agitur. tenet qd no etiam si concurrat tertiu qd emptor sit usurarius. et nititur respondere ad istud. c. et c. illo vos. sed responsu no placet. Jo. au. in. d. c. illo vos. nec aliter dedarat. s. ista glo. iuncta glo. se. videf velle qd hec duo sufficiant. et apertius tenet glo. qua semp no. in. c. coque. stus. de usuris. et Archid. in. d. c. pleriq. sentit do. An. in. d. c. illo vos. h. tñ expresse non probat iure. qd in hoc. c. fuit presumptio magis vigenz qd fuit appositu pactu de retro vendendo a septennio vsq ad nouenniu et sic no licebat recuperare rez venditam quadoq. s. volebat interim lucrari fructus causa vsure. dictu tamē in se videf veru. **¶** Et no. qd ex modicitate pñj presumif qualitas contractus. vt est glo. no. in. l. j. ff. de suplicieb. et per Bar. i. l. co. tem. s. qui maximos. de publica. et facit tex. in. l. cū hi. s. modus. ff. de trasac. nā nemo presumif iactare suum. c. super h. de renun. et in. l. cum de indebi. to. ff. de proba. puta tamē qd no sufficiat quelibet iusticia pñj. sed debet esse pñj valde tenue respectu valoris rei duplici respectu. **¶** Primo qd ptra hentes solent se decipere in precio. **¶** Secūdo qd res minus valet propter illud onus retrovendendi in vēditione appositum. arg. in. l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. et maxime h. procederet si emptor esset usurarius. **¶** Et no. hunc casu qd quotidie accidit et habes notabiles auctoritates. **¶** Tertius casus est qñ sit pactu de retro vendendo certo termino elapso p modico pñj et talis contractus psumif feneraticius et iste ē pprius casus huius. c. nam presumptio ē qd interiz voluerit emptor lucrari fructu. **¶** Quartus casus quādo fuit appositu pactum de retro vendendo in cariori pñj et qd fructus cōputarentur in sortem et ille contractus presumif feneraticius et iste est pprius casus. c. illo vos. et orif h. presumptio ex pacto appposito cōtra naturā contractu. nam si erat vera venditio debebat emptor lucrari fructu. illud eni pactu cōgruit magis nature fructus pignoratitij. et illud qd voluit vltra primū pñj psumif exortu causa vsure. **¶** Quintus et vltim⁹ casus est quādo quis petebat mutuū offerendo rez suarum hypothecā et alter dicit nolo mutuare s. emere et sic secutus fuit contractus emptōis. qd cāu dicit l. hosti. qd ex hoc solo nostri usurarij moderui cōuincuntur sed videf velle l. hosti. ex illis verbis qd oportet qd emptor sit usurarius alis aut ego no video vt illa prima requisitio per se sufficiat. nam sepe qd vellet recipere mutuū et nō reperit mutuantē sed facilius reperit emptorem rei quā vult obligare. sed posset procedere illud dictu quādo venditio fuit secuta p illa pecunia quā petebat mutuū. nā tūc modicitas pñj cum presumpta voluntate que colligif ex prima requisitione presumif qd contract⁹ sit de pignoratitius quod in dubio pcederet quādo cum hoc fuit appositum pactu de retrovendendo. et per h. habes multa iura declarata et responsionē ad contraria formata in sequenti glo. nāz sola modicitas pre*

et no est sufficiens ar. doli. sed oportet qd concurrat alie presumptiones de quibus. s.

¶ *Summa vt in. c. cum causa. dilecti. s. co. et est pñj. c. cum causam. s. de testi. Nota primo casum in quo pcedit libellus incertus et alternatiu⁹ nā sufficit in libello pponere qd res valebat longe plus et qd venditor fuit decept⁹ vltra dimidiā iusti pñj. nec ē opus aliter determinare deceptionē et satis ē cōcludere alternatiue vt peto rem restitui vel iustu pñj suppleri. et hoc id qd incertitudo nō red dit rem dubiaz sed habet pro certo in isto casu alis aut regulariter nō procedit libellus alternatiu⁹. vt no. in. c. cōstitutus de in integ. resti. et de libello for mando in hac materia et de modo probandi certū valorem rei. vide per Bar. i. l. ij. ff. de rescin. ven. et qd no. in. c. cum causam. palle. **¶** Secūdo no. qd sufficit quātūcūq. modica deceptio vltra dimidiā iusti pñj. ad hoc vt contractus veniat emendāduz. **¶** Quare autē requiraf deceptio vltra dimidiā dic qd ex eo qd vbi vinum ē potenti⁹ qd rō fauens contractui actus denoiatur a potētiōzi. ar. in. l. querif. ff. de sta. ho. ynde contractus iste videtur vitiōsus ex tante deceptione sed vbi rō fauens contractui est potētiōzi qd pñj ē maius qd deceptio vlt saltē equales tunc contractus sustinet. **¶** Sed opp. ptra tex. nā quisq. presumif scire valorem sue rei. l. si quis. C. de contrahen. emp. ergo vendendo pro minori precio videtur voluisse donare id qd erat plus. ar. i. l. campanus. ff. de ope. li. et in. c. si. j. de solu. ergo talis contractus nō debet rescindi p̄textu deceptionis per tex. l. cū donationis. ff. de contrahen. emp. vbi dicit qd si donationis causa quis vendidit p modico pñj nō audif volens venire ptra voluntatē. **¶** So. cōclude vt colligif. et no. in. d. l. ij. et l. si quis cū alit. ff. de vbo. obli. per Bar. Aut xō qd sciebat volōre rei et vendidit p minori pñj et nō audif volens cōtrauenire. Aut ignorabat vel sum⁹ in dubio et audif tur coipō qd est deceptus vltra dimidiā. **¶** Nec ob. qd ius presumat eum scire qd illa psumptio qd quis nō psumitur iactare suū. et qd in dubio nō est psumēda donatio cōfundit illā primā psumptionem et presumitur qd ignoranter fecit. nam fortior psumptio eli dit minus sortem. vt in. c. litteras. de psumpt. et licz iste venditor fuit in culpa ignorando pñj rei sue emptor tamē ita enormiter eū decipiēdo psumif in dolo fuisse vlt saltē interuenit dolus re ipsa et dolus ex proposito et re ipsa in h. equiparant. vt in. d. l. si quis cum aliter. dolus aut pponderat culpe. ff. ad legē ad. l. item si obsterix. s. si venditor dixisset in contractu se donare qd plus valebat tūc videtur qd nō posset cōtrauenire. p. d. l. cum donationis. qd tamē nō placet Bar. in. d. l. ij. et l. si quis cum alit. arbitraf tamē qd illa verba generalia debēt restrin gi ad modicā quāritatē. per. l. hec adiectio. ff. de. x. obli. nisi fiat mentio qd donabat qd plus valebat siue in parua siue in magna quantitate. et. qd satis placet. et ex hoc sume cautelam in venditione fieri. vt venditor adijciat illa verba in fine contractus scz dono qd est plus siue sit magnū siue paruum.*

Secundo, opo. et vide sufficere minor deceptio
citra dimidia iusti precij, arg. in l. si libertus. ff. de
ope. lib. nam si arbitror qui est copositor inter par
tes ledit nimium aliam parte potest peti reductio ad
arbitrium boni viri. vt in. c. veniens. et i. c. quinquau
lis. de iureiur. et in. l. si societatem. §. arbitror. ff. p
socio. **S**o. lex illa loquitur de deceptione qua quis pas
sus est per imprudentiam alterius. sed hic qui per im
prudentiam suam. id minus est isti subueniendus
sed Bar. sub dubio forte i. d. §. arbitror. dicit qd si
procurator habebat generale mandatum ad vende
dum et fuit deceptus in septima parte totius audie
tur dominus volens contrauenire si procurator non
est soluendo. et esset singulare dictum si pinceret in se
veritatem. **S**ed dubito an sit verum. nam procura
tor representat personam domini imputandum est do
mino si talem negligentem elegit. et pro h. bo. tex. i. l.
cum mandato. in si. ff. de mino. nam ibi est specia
le in mino ut audiat per beneficium restitutionis
in integrum propter negligentiam procuratoris si cura
tor non est soluendo ergo secus in maiori aliud aut
est in arbitratore. nam ille eligi tanquam bonus vir. id
si facit contrarium potest peti reductio ad arbitrium
boni viri. et vide aliam singularem limitationem Bar.
in. l. j. C. de predijs curia. li. x. vbi dicit qd si in tra
ctu interuenit decretum iudicis non audiat pars p
teritu lesionis quasi decretum iudicis excludat oem
presumptionem fraudis. **S**ed non puto hoc verum. quia
licet sit presumptio qd non interuenit deceptio. non tamen
est sufficiens ad repellendum probationem in contrari
um. nam videmus in minore qui vendit cum decre
to iudicis et auctoritate tutoris qd audiat petens be
neficii restitutionis. vt in. l. j. et i. l. magis puto.
§. pe. ff. de re. eor. ad idem. c. j. de rebus ecclie. non
alienan. li. vi. **I**n glo. j. tene opi. glo. nam fin ali
am opi. non eest reperire casum deceptionis in ven
ditore. nam si res valet decem oportet qd dare pro
nihil vel p minus qd non esset possibile. nam emptio
esset sine precio instituta. eo. §. precium. **I**n glo. si.
ibi. secus est in transactione. et h. tenent Clin. Tan.
et Jo. et aliqui legisse in. l. lucius. l. ad trebel. sed gl.
h. et Bar. in. l. ij. pall. et i. l. si quis cum aliter tenent prius
dicunt tamen qd in considerata deceptione ultra
dimidia iusti precij non debemus considerare verum va
lorem rei petite sicut fit in alijs contractibus sed dubium
euentum litis. ita respondet ad. l. luti. Bar. in. d.
l. ij. secutus fuit hanc opi. glo. dicens qd in actu libe
ratorio vt est transactio. non habet locum remedium huius
c. et i. l. ij. ar. in. l. si inter. ff. de pac. **I**tem qd non dicitur le
sus is qui remittit contractum incertum in conditionis
euentum. nam forte iste succubuisse. sed mihi pl. pla
cet prima opi. nam satis est hunc esse deceptum ultra di
midia habito respectu ad dubium euentum litis. **I**tem
is qui est ita enormiter deceptus non videtur habuisse
animum deliberandi. ar. in. l. tres fratres. ff. de pac.
Item ex parte rei couenti non pcederet opi. Bar. qd re
deceptus non liberat actorem sed ab eo liberat. **S**ed est
dubium an habeat locum dispositio huius. c. i. alijs co
tractibus. Jo. an. in. c. cum dilecti. §. eo. facit solus
ibi mentionem de permutatione et de locatione. et di.

cit qd idem est in eis qd non multum distant a venditione
sed Bal. et Bar. in. l. ij. tenent generaliter idem esse
in omnibus alijs contractibus bone fidei. nam xbum
venditio largo modo sumendo comprehendit omnes
contractus per que transferuntur dominium. l. statu li
ber. ff. de sta. liber. idem dicitur esse in contractu em
phiteutico. et vide ibi qd in contractibus stricti iuris
In ea. glo. ibi agatur de conditione ex eo contractu. et
hac opi. secunda sequitur glo. in. d. l. ij. C. de rescin. vbi
ditio. et sequitur Bal. et Bar. tamen tenendo primam
opi. qd agat officio iudicis non procedit dictum glo. vt
debeat agi infra quadriennium. qd illud tempus co
petit duntaxat cum petitur restitutio in integrum. et sic
p officio extraordinario. **S**ed secus est qui imploret
officiu loco actionis. nam cum habeant viam paratam
a iure comuni durat tanto tempore sicut actio perso
nalis in cuius loco succedit et sic durabit p. xxx. an
nos. ad hoc. l. sicut. C. de p. scrip. xxx. annos. facit qd
no. in. c. ij. de offi. iudi. siue ergo competat officiu iu
dicis siue conditio ex lege siue actio ex eo contractu
poterit agere deceptus vsq. ad. xxx. annos. **E**t no
ta bene referendo glo. ad tex. qd licet regulas tra
eccliam non currit prescriptio nisi. xl. annos. vt in. c.
de quarta. de prescrip. tamen in istis actionibus perso
nibus non dat tantu tempus sed finit vitam fin di
spositione iuris civilis a quo cum limitatione illa
inuenta sunt. et idem dicit de alijs actionibus qua
rum alique claudunt semestri vel anno vel biennio
vt in actione quanto minoris et in redibitoria et i acti
one de dolo et in actionibus prioris et si. et h. nota p
limitatione fere totius tit. de p. scrip. **I**n ea. gl. ibi
sed quid dices. nota hanc particulam vsq. ad. qd q
tidie est in practica. et vult glo. in effectu qd in mino
ri iuramentu de non contraueniendo operatur solu re
spectu beneficii etatis. qd non poterit petere restitu
tionem in integrum sed non excludit minorem a benefi
cio istius. c. qd competat cuilibet maiori. qd iuramentu
solum representat cum maiorem. et hanc opi. i. l. ho
sti. in. c. cum contingat. de iureiur. **S**ed Pet. de bel.
partica. vt no. in. d. l. ij. tenuit minorem excludi ab
omni beneficio. qd ex quo p. fute et generali sermone
iurauit fecit sibi iudiciu respectu cuiuslibet benefi
cij. nam qui totu dicit nihil excludit. x. di. si roma
nos. Jo. an. hic refert seriose consilij. **D**y. qui de fa
cto consuluit minorem non excludi etiam a beneficio etatis
nisi prius fuerit certioratus de beneficio sibi a iure co
peti. mouetur iter cetera. quia iuri qd ignorat ne
mo renunciare presumitur. ad hoc. l. legitima. ff. de pe
ti. here. et minor presumitur ignorare ius. l. cum de in
debito. ff. de proba. no. j. q. iij. §. non duz. **A**d dicit
qd videmus in muliere renunciente beneficio vel
leiani. nam nisi fuerit certiorata non iudicat sibi re
nunciano vt est glo. no. in. l. si. §. pe. ff. ad vellet. **C**on
cludit ergo tam in muliere qd in minore qd iurame
tum non operatur exclusionem beneficii eorum. sed pinde est
ac si contraxissent sine iuramento. et cum hac opi. Dy.
transit hic Jo. an. et reperio Gre. p. sil. c. lxxxix. idem
psuluisse. et plus dicit qd etiam si in instrumto dicatur
qd minor fuit certioratus a notario non per hoc instru
mentu facit fide de certioratione qd credit notario

In his que gesta sunt corā eo sed nō facta a se. vt in l. omnibus. C. de testi. qđ dictūz valde nō. vide tñ qđ nō. Inno. in. c. qm̄. de proba. naz practica cōis ē in cōtrariū. qz semp notarius attestat de certiora- tione facta a se. hanc opi. pmissam sentit Ly. in. d. l. ij. §. iij. sed Bar. in. d. l. ij. et clarius in. l. sciendum. ff. de xbo. obli. tenet cōtrariū vt non requiraf aliq certioratio qz saltē scit in genere ius sibi competere ptrauendi als nō iurasset. et dicit se ita pfuluisse et q multi canoniste tunc idē senserunt. et vide Archi. in. c. ij. de pac. li. vj. vbi idēz tenet. et fac ille tex. qui nullā mentionē facit d certioratōe. ad idē auct. facta pubez. C. si aduer. ven. idē videt sentire col- lecta in. c. j. de pact. **Dis An.** dicit q in dubio p̄su menda est certioratio qz nō est verisimile aliquē veni re ad actū iuramenti sine certioratione s̄ vbi cōsta ret eā nō intercessisse tenet illā opinionem Ly. qz ig norans nō p̄sentit. et p hac opi. facit dictū Jo. an. i. c. vno. de cōmo. mibi plus placet opi. p̄ria. nam vt dicit Archi. iura in nulla pte requirunt hanc certio rationē. et satis est q in genere voluit a se abdicare omnē facultatē ptrauendi. **Itē iuramentum ē** de iure diuino et innitit iuri naturali cui⁹ ignorantia neminē excusat. xxxvij. di. si ea. et l. ij. C. de in ius vo. si tñ minor eēt enozm̄ lesus posset petere absolutionē iuramenti. ar. opti. i. c. cū cōtingat. de iureiur. et in. c. ij. de pac. li. vj. et idē refert do. An. i. d. c. cū cōtingat se cōsuluisse. **Itē fm̄ eū si interueni rent verba magi specifice vt qz dixit minor se velle donare qđ plus valet etiā in quantitate magna. qz in minori p̄sumit deceptio. ar. in. l. si quis cum sci ret. ff. p emp. et idem credere dicendū in maiore vt possit petere absolutionē a iuramento rōne enoz missime lesonis. intelligendo q nō donauerit qđ plus valebat qz nō p̄sumit cōsensisse in tanta dece ptione. **Itē iuramentū videt illicitūz ex parte reci pientis cū interuenerit ex parte sua dolus ex ppo sito vel reipsa quo casu cōpetit absoluto a iuramē to. iuxta nō. in. c. j. et c. debitorēs. d iureiur. et h nō. quia quotidiana. et.****

Venditori. Euicta re tenet venditor de cui ctione nisi in casibus hic expressis. v̄l aliter et sic ponit tres casus in quibus re euicta nō tenet venditor emptori de euictione et ē **Gregl.** **Nota** pmo post institutū iudiciū q denūctatio necessario nō est fienda venditori in primordio iudicij sed sa tis est q fiat p̄ institutū iudiciū et sic post litē conte. de hoc. j. laius dicam cū glo. **Mo.** scđo qđ d̄z em ptor denūciare venditori. nō enī sufficit simpliciter sibi intimare litē inceptā s̄ eū s̄ vt veniat ad defen dendū eū. **Mo.** tertio q iura ciuilia loquētia de euictione seruant in foro ecclesiastico. et sic videt q si ecclesia emerit et nō denūciauerit venditori non h̄ regressū de euictione. **Ultimo** nō. regulā h̄ possi tā cū tribus casib⁹ excepti. **Regula ē** vt emptor ha beat regressū de euictione s̄ venditorē qz tenebat venditor rē tradere cū effectu. l. ex empto. ff. de ac. emp. **Rō** prime exceptiōis ē qz v̄ditor sciuisset me lius rē venditā defendere cū magis sit cert⁹ et istru

ctus de iure suo. vnde p̄sumit q emptor perdidit cām nō prop̄ malū ius s̄ prop̄ ignorantia iuris cō petentis venditori. nā emptor pōt vti iure v̄dito ris. l. emptor. C. de euic. **Rō** scđe exceptiōis ē. qz data cōtumacia emptoris snia videt lata s̄ eū non ppter defectū iuris s̄ prop̄ negligentia suaz et deli ctum ideo imputari sibi d̄z nō venditori. **Rō** tertie exceptiōis est qz iniuria facta emptori reputat q dā casus fortuitus q nō imputat v̄ditori imo statim post factā emptionē res v̄dita perit emptori. l. ne cessario. ff. de peri. et cōmo. rei vendi. **Sed** dubi um ē quid si snia fuit lata p iniuriā iudicis sine cul pa emptoris. **Doc.** instant s̄ dic q idē. ad hoc. l. si p imprudentia. ff. de euic. nā vt ibi patet imprudentia seu error iudicis nocet emptori. ergo et iniuria sine culpa ipsius emptoris. et hoc tenet Bar. in. l. excep tionē. ff. de fideiuf. secus dicit in snia lata ptra fidei ussorē p iniuriā iudicis sine culpa fideiusso ris. **Ratio** diuersitatis. qz in causa euictionis res perti net principaliter ad emptorē. vt in. d. l. necessario. merito omne periculū imputat sibi emptori. sed in alio casu negotium pertinet principaliter ad dñm et non ad fideiussorē ideo iniuria illata sine culpa si deiussoris imputat dño et nō fideiussori secus si cul pa sua qđ nō. **Sed** dubius est quid si emptor ex pellatur de facto ita q nō in iudiciū sed extra iudi cium perdit rem nunquid habet regressum de cui ctione. et dic q nō. vt est tex. in. l. si. C. de euic. **Sy** hodie dubitat prop̄ verba que apponit notarius q venditor se obligat ad defendendū de iure et de facto. et credo q idem vt intelligat de facto. s̄ si lis mouet de facto et nō de iure. nō autē debet intelli gi de violentia extraiudiciali qz illa nō venit fm̄ na turam cōtractus. de quo dic vt nō. in. d. l. si. et per Bar. in. l. stipulatio ista. ff. de xbo. obli. **Sed** est dubiū notabile. nūquid clericus venditor teneat defendere rem venditā laico in foro seculari. et vid glo. nō. in. c. clericum nullus. xj. q. j. que bene intel lecta tenet q sic. pbaf rōne. iudiciū est institutū cō tra emptorē tāq possessorē. s̄ v̄ditor venit solū ad assistendū emptori et defendendū eum. vt in. l. j. C. vbi in rē actio. vñ iudiciū institutū cōtra emptorēz nō transferē in venditorē. vt. l. v̄ditor. ff. de iudi. nō ḡ dicit hoc casu clericus cōueniri coram seculari qz solū prestat auctoritatē et defensionem ipi em ptori. et hoc voluit glo. in. d. c. clericū. secus dic vbi laicus possessor noie clerici noiat clericū in iudicio. qz tunc clericus declinat iudiciū secularē et aduocat eū ad forū suū. qz hoc casu ē ver⁹ re⁹ dñs et iudiciū ē instituendū cōtra eū. ad h̄ qđ le. et nō. in. c. qm̄ in .§. q si sup rebus vt lite. nō cōte. et vide spe. in ti. de scđo decreto. in .§. restat. x. qđ si dñs est clericus. **In** glo. j. ibi. debet ei denūciare. s̄ dubiū est nū quid tenet denūciare venditori sciēti litem moraz cē. et glo. in. l. emptor. C. de euic. dixit tutū eē vt si at. sed spe. eo. ti. in si. dicit hoc cē necessarium. Jo. an. aperte nō eligit sed repetit dicta Dy. in regula eum qui. li. vj. vbi vide. sed tu tene notabilē theori cam. Bar. in. d. l. denūciaffe. ff. de adul. vbi dicit q qñq denūctatio requiritur ad simplicem scientiā

et si in casu de iure suo. vnde p̄sumit q emptor perdidit cām nō prop̄ malū ius s̄ prop̄ ignorantia iuris cō petentis venditori. nā emptor pōt vti iure v̄dito ris. l. emptor. C. de euic. **Rō** scđe exceptiōis ē. qz data cōtumacia emptoris snia videt lata s̄ eū non ppter defectū iuris s̄ prop̄ negligentia suaz et deli ctum ideo imputari sibi d̄z nō venditori. **Rō** tertie exceptiōis est qz iniuria facta emptori reputat q dā casus fortuitus q nō imputat v̄ditori imo statim post factā emptionē res v̄dita perit emptori. l. ne cessario. ff. de peri. et cōmo. rei vendi. **Sed** dubi um ē quid si snia fuit lata p iniuriā iudicis sine cul pa emptoris. **Doc.** instant s̄ dic q idē. ad hoc. l. si p imprudentia. ff. de euic. nā vt ibi patet imprudentia seu error iudicis nocet emptori. ergo et iniuria sine culpa ipsius emptoris. et hoc tenet Bar. in. l. excep tionē. ff. de fideiuf. secus dicit in snia lata ptra fidei ussorē p iniuriā iudicis sine culpa fideiusso ris. **Ratio** diuersitatis. qz in causa euictionis res perti net principaliter ad emptorē. vt in. d. l. necessario. merito omne periculū imputat sibi emptori. sed in alio casu negotium pertinet principaliter ad dñm et non ad fideiussorē ideo iniuria illata sine culpa si deiussoris imputat dño et nō fideiussori secus si cul pa sua qđ nō. **Sed** dubius est quid si emptor ex pellatur de facto ita q nō in iudiciū sed extra iudi cium perdit rem nunquid habet regressum de cui ctione. et dic q nō. vt est tex. in. l. si. C. de euic. **Sy** hodie dubitat prop̄ verba que apponit notarius q venditor se obligat ad defendendū de iure et de facto. et credo q idem vt intelligat de facto. s̄ si lis mouet de facto et nō de iure. nō autē debet intelli gi de violentia extraiudiciali qz illa nō venit fm̄ na turam cōtractus. de quo dic vt nō. in. d. l. si. et per Bar. in. l. stipulatio ista. ff. de xbo. obli. **Sed** est dubiū notabile. nūquid clericus venditor teneat defendere rem venditā laico in foro seculari. et vid glo. nō. in. c. clericum nullus. xj. q. j. que bene intel lecta tenet q sic. pbaf rōne. iudiciū est institutū cō tra emptorē tāq possessorē. s̄ v̄ditor venit solū ad assistendū emptori et defendendū eum. vt in. l. j. C. vbi in rē actio. vñ iudiciū institutū cōtra emptorēz nō transferē in venditorē. vt. l. v̄ditor. ff. de iudi. nō ḡ dicit hoc casu clericus cōueniri coram seculari qz solū prestat auctoritatē et defensionem ipi em ptori. et hoc voluit glo. in. d. c. clericū. secus dic vbi laicus possessor noie clerici noiat clericū in iudicio. qz tunc clericus declinat iudiciū secularē et aduocat eū ad forū suū. qz hoc casu ē ver⁹ re⁹ dñs et iudiciū ē instituendū cōtra eū. ad h̄ qđ le. et nō. in. c. qm̄ in .§. q si sup rebus vt lite. nō cōte. et vide spe. in ti. de scđo decreto. in .§. restat. x. qđ si dñs est clericus. **In** glo. j. ibi. debet ei denūciare. s̄ dubiū est nū quid tenet denūciare venditori sciēti litem moraz cē. et glo. in. l. emptor. C. de euic. dixit tutū eē vt si at. sed spe. eo. ti. in si. dicit hoc cē necessarium. Jo. an. aperte nō eligit sed repetit dicta Dy. in regula eum qui. li. vj. vbi vide. sed tu tene notabilē theori cam. Bar. in. d. l. denūciaffe. ff. de adul. vbi dicit q qñq denūctatio requiritur ad simplicem scientiā

De iure et condita. **Nota** ad p̄sentia hoc dicitur. **Nota** et si in casu de iure suo. vnde p̄sumit q emptor perdidit cām nō prop̄ malū ius s̄ prop̄ ignorantia iuris cō petentis venditori. nā emptor pōt vti iure v̄dito ris. l. emptor. C. de euic. **Rō** scđe exceptiōis ē. qz data cōtumacia emptoris snia videt lata s̄ eū non ppter defectū iuris s̄ prop̄ negligentia suaz et deli ctum ideo imputari sibi d̄z nō venditori. **Rō** tertie exceptiōis est qz iniuria facta emptori reputat q dā casus fortuitus q nō imputat v̄ditori imo statim post factā emptionē res v̄dita perit emptori. l. ne cessario. ff. de peri. et cōmo. rei vendi. **Sed** dubi um ē quid si snia fuit lata p iniuriā iudicis sine cul pa emptoris. **Doc.** instant s̄ dic q idē. ad hoc. l. si p imprudentia. ff. de euic. nā vt ibi patet imprudentia seu error iudicis nocet emptori. ergo et iniuria sine culpa ipsius emptoris. et hoc tenet Bar. in. l. excep tionē. ff. de fideiuf. secus dicit in snia lata ptra fidei ussorē p iniuriā iudicis sine culpa fideiusso ris. **Ratio** diuersitatis. qz in causa euictionis res perti net principaliter ad emptorē. vt in. d. l. necessario. merito omne periculū imputat sibi emptori. sed in alio casu negotium pertinet principaliter ad dñm et non ad fideiussorē ideo iniuria illata sine culpa si deiussoris imputat dño et nō fideiussori secus si cul pa sua qđ nō. **Sed** dubius est quid si emptor ex pellatur de facto ita q nō in iudiciū sed extra iudi cium perdit rem nunquid habet regressum de cui ctione. et dic q nō. vt est tex. in. l. si. C. de euic. **Sy** hodie dubitat prop̄ verba que apponit notarius q venditor se obligat ad defendendū de iure et de facto. et credo q idem vt intelligat de facto. s̄ si lis mouet de facto et nō de iure. nō autē debet intelli gi de violentia extraiudiciali qz illa nō venit fm̄ na turam cōtractus. de quo dic vt nō. in. d. l. si. et per Bar. in. l. stipulatio ista. ff. de xbo. obli. **Sed** est dubiū notabile. nūquid clericus venditor teneat defendere rem venditā laico in foro seculari. et vid glo. nō. in. c. clericum nullus. xj. q. j. que bene intel lecta tenet q sic. pbaf rōne. iudiciū est institutū cō tra emptorē tāq possessorē. s̄ v̄ditor venit solū ad assistendū emptori et defendendū eum. vt in. l. j. C. vbi in rē actio. vñ iudiciū institutū cōtra emptorēz nō transferē in venditorē. vt. l. v̄ditor. ff. de iudi. nō ḡ dicit hoc casu clericus cōueniri coram seculari qz solū prestat auctoritatē et defensionem ipi em ptori. et hoc voluit glo. in. d. c. clericū. secus dic vbi laicus possessor noie clerici noiat clericū in iudicio. qz tunc clericus declinat iudiciū secularē et aduocat eū ad forū suū. qz hoc casu ē ver⁹ re⁹ dñs et iudiciū ē instituendū cōtra eū. ad h̄ qđ le. et nō. in. c. qm̄ in .§. q si sup rebus vt lite. nō cōte. et vide spe. in ti. de scđo decreto. in .§. restat. x. qđ si dñs est clericus. **In** glo. j. ibi. debet ei denūciare. s̄ dubiū est nū quid tenet denūciare venditori sciēti litem moraz cē. et glo. in. l. emptor. C. de euic. dixit tutū eē vt si at. sed spe. eo. ti. in si. dicit hoc cē necessarium. Jo. an. aperte nō eligit sed repetit dicta Dy. in regula eum qui. li. vj. vbi vide. sed tu tene notabilē theori cam. Bar. in. d. l. denūciaffe. ff. de adul. vbi dicit q qñq denūctatio requiritur ad simplicem scientiā

Refrenco. **Nota** et si in casu de iure suo. vnde p̄sumit q emptor perdidit cām nō prop̄ malū ius s̄ prop̄ ignorantia iuris cō petentis venditori. nā emptor pōt vti iure v̄dito ris. l. emptor. C. de euic. **Rō** scđe exceptiōis ē. qz data cōtumacia emptoris snia videt lata s̄ eū non ppter defectū iuris s̄ prop̄ negligentia suaz et deli ctum ideo imputari sibi d̄z nō venditori. **Rō** tertie exceptiōis est qz iniuria facta emptori reputat q dā casus fortuitus q nō imputat v̄ditori imo statim post factā emptionē res v̄dita perit emptori. l. ne cessario. ff. de peri. et cōmo. rei vendi. **Sed** dubi um ē quid si snia fuit lata p iniuriā iudicis sine cul pa emptoris. **Doc.** instant s̄ dic q idē. ad hoc. l. si p imprudentia. ff. de euic. nā vt ibi patet imprudentia seu error iudicis nocet emptori. ergo et iniuria sine culpa ipsius emptoris. et hoc tenet Bar. in. l. excep tionē. ff. de fideiuf. secus dicit in snia lata ptra fidei ussorē p iniuriā iudicis sine culpa fideiusso ris. **Ratio** diuersitatis. qz in causa euictionis res perti net principaliter ad emptorē. vt in. d. l. necessario. merito omne periculū imputat sibi emptori. sed in alio casu negotium pertinet principaliter ad dñm et non ad fideiussorē ideo iniuria illata sine culpa si deiussoris imputat dño et nō fideiussori secus si cul pa sua qđ nō. **Sed** dubius est quid si emptor ex pellatur de facto ita q nō in iudiciū sed extra iudi cium perdit rem nunquid habet regressum de cui ctione. et dic q nō. vt est tex. in. l. si. C. de euic. **Sy** hodie dubitat prop̄ verba que apponit notarius q venditor se obligat ad defendendū de iure et de facto. et credo q idem vt intelligat de facto. s̄ si lis mouet de facto et nō de iure. nō autē debet intelli gi de violentia extraiudiciali qz illa nō venit fm̄ na turam cōtractus. de quo dic vt nō. in. d. l. si. et per Bar. in. l. stipulatio ista. ff. de xbo. obli. **Sed** est dubiū notabile. nūquid clericus venditor teneat defendere rem venditā laico in foro seculari. et vid glo. nō. in. c. clericum nullus. xj. q. j. que bene intel lecta tenet q sic. pbaf rōne. iudiciū est institutū cō tra emptorē tāq possessorē. s̄ v̄ditor venit solū ad assistendū emptori et defendendū eum. vt in. l. j. C. vbi in rē actio. vñ iudiciū institutū cōtra emptorēz nō transferē in venditorē. vt. l. v̄ditor. ff. de iudi. nō ḡ dicit hoc casu clericus cōueniri coram seculari qz solū prestat auctoritatē et defensionem ipi em ptori. et hoc voluit glo. in. d. c. clericū. secus dic vbi laicus possessor noie clerici noiat clericū in iudicio. qz tunc clericus declinat iudiciū secularē et aduocat eū ad forū suū. qz hoc casu ē ver⁹ re⁹ dñs et iudiciū ē instituendū cōtra eū. ad h̄ qđ le. et nō. in. c. qm̄ in .§. q si sup rebus vt lite. nō cōte. et vide spe. in ti. de scđo decreto. in .§. restat. x. qđ si dñs est clericus. **In** glo. j. ibi. debet ei denūciare. s̄ dubiū est nū quid tenet denūciare venditori sciēti litem moraz cē. et glo. in. l. emptor. C. de euic. dixit tutū eē vt si at. sed spe. eo. ti. in si. dicit hoc cē necessarium. Jo. an. aperte nō eligit sed repetit dicta Dy. in regula eum qui. li. vj. vbi vide. sed tu tene notabilē theori cam. Bar. in. d. l. denūciaffe. ff. de adul. vbi dicit q qñq denūctatio requiritur ad simplicem scientiā

habedā. et tunc nō oportet q̄ fiat scienti. et habet lo-
cum regula cū qui certus. et l. j. ff. de ac. emp. q̄q̄
sit denunciatio ad aliquid faciendum et tūc nō suffi-
cit sola scientia. vt. d. l. denūciasse. In pposito autē
cū denunciatio ista fiat nō solum ad simplicē sciam
sed vt venditor veniat ad defendendū emptorē ne-
cessario requirit denūciatio. nā forte emptor consi-
sus de sua prudentia nō curat vocare venditorem
nec tenet venditor ire. et hec nō. p alijs iurib⁹ q̄ req̄-
runt denūciationē. et tene menti istā theoricā que
ē quonidiana. **Extra glo.** queritur nunquid do-
nator teneat de euictione si res fuit euicta a dona-
tario. de quo vide qd le. et nō. in. l. j. C. de euic. et i
l. aristo. ff. de dona. **Et conclusio** l. j. et aliorū est hec
q̄ aut donator solenni pmissione pmisit de euictio-
ne et tenet. et in. d. l. j. aut non pmisit et tūc aut
donatio incepta a promissione vt quia primo pmi-
sit et postea donauit. Aut incepta a traditione. i. q̄
simul donauit et promisit. **Primo** casu olim non te-
nebatur nisi promissio fuisset solennis puta stipula-
tione interueniente. sed hodie secus p. l. si quis ar-
gentū. ff. de dona. **Secundo** casu. s. cū incepta dona-
tio a traditione. aut vult agere ad particulare inter-
esse puta ad sumptus factos occasione illi⁹ donati-
onis. **Et** distingue vtrū donator fuerit in dolo vel
nō. nam primo casu tenet. secundo nō. vt in. d. l. ari-
sto. ad totale vero interesse rei donate agere non
potest. vt. d. l. j. **Ultimo** hic queritur nūqd ven-
ditor tenet facere expensas oēs in lite mota contra
emptorem. et nunquid possit ex postfacto emptor re-
petere expensas a venditore. et qd si nō succubuit s̄
obtinuit. d. hac qōne le. et nō. l. j. C. de euic. et in. l.
vēditores. ff. de vbo. obli. et vtrobiq̄ per Bar. ple-
ne qui nō obstante decisione glosarū conduxit om̄s
expensas sciendas p venditorem. et q̄ pōt emptor si
eas fecit repetere post factū siue obtinuerit in cā si-
ue succubuerit. q̄ snia mihi placet cū tenet vēditōr
defendere emptorem. si q̄ nō defendit tenet ob rez
nō defensam. l. cum querit. ff. iudi. sol. et hoc intelli-
ge q̄si emptor denunciavit venditori vt eum defē-
dat als imputat. nam hoc casu nō agit de euictiōe
etiam respectu rei principalis vt b. forius nec respe-
ctu sumptus. **Abbas.**

De locato et conducto.

Rica.

Continuat ad pcedentia hoc ordine. **Supra** vi-
sum est. et. s. q̄ locatio h̄z magnā similitudinē et vicini-
tatē cū venditione adeo q̄ in quibsdā casibus p-
babiliter dubitat an sit locatio vel emptio. vt. l. j. ff.
eo. merito post rubricā pcedentē subiicit ista. et mo-
dum dare discernēdi p̄ctū locationis a venditione
vide per Bar. in. l. coram. s. qui maximos. de pu-
blica. et in. l. cum in plures. ff. locati.

Prescripto.

Excōmu- nicati sūt
magistri et scholares Bononiē. q̄
ante tempus cōductionis pducūt
hospitia aliorū magistorū vel schola-
riū sine eorū cōsensu. **Et primo po-**

nitur decisa relatio legati. scōdo cōstitutio quā cōfir-
mat. ibi. cōstitutionē. tertio publicari mandat. ibi.
statuentes. **Mora** primo ex isto tex. q̄ legat⁹ pōt
iusta causa et p bono pacis edere statuta infra limi-
tes sue legationis preter iuris cōis dispositionem
q̄d quidē statutū etiā durat post legationē finitam
ad b. c. si. de offi. lega. vbi bo. tex. **Mora** secundo
ibi firmatū. et. q̄ successor q̄q̄ cōfirmat cōstitutio-
nes et gesta pdecessoris. nō est tñ p̄prie pfirmatio.
vt dicit hosti. et bene q̄ pfirmare ē superioris. s̄ par i
parem nō habet imperiū. vt in. c. innotuit. de elec.
nā ē pōt⁹ qdā ratificatio et innouatio. **Et ex hoc**
et ex tex. collige ar. q̄ successor pōt reuocare statutū
pdecessoris als frustra pōderaret ista confirmatio
et p hoc rō quā dixi q̄ par in parem. et. **Mora** ibi
magistorū. et. q̄ appellatione magistorū veniunt oēs
doctores cuiuscunq̄ qualitatis. et ē cōis vsus loquē-
di vltromontanorū. ac romani pontifices quēlibet
doctore in suis lris appellāt magistrū. vide in gl. ij.
in de. de magi. q̄ dicit q̄ apud italiāz obtinuit vsus
vt promoti in iure appellerent doctores. i. alijs vero
facultatibus vocant magistrī. oēs tñ qui p̄sunt ex-
ercitio alicuius discipline possunt fm etymologiaz
vocabuli appellari magistrī. vt in. l. q̄bus precipua
ff. de vbo. sig. dicit etiā a magistrando sicut doctor
a docēdo. vide tex. s. in p̄mio huius cōpilationis
vbi papa oēs appellat doctores. forte habuit respe-
ctū ad cōem vsū Bononiē. quibus scribit. et faci-
unt b ad statuta facientia mentionē de magistris
vel doctoribus vt nō veniāt scholares. **Et nō. ex**
eisdē verbis q̄ appellatiōe scholarīū nō veniūt ma-
gistrī. in larga tñ significatione aliud est dicendū.
nā p̄t dici scholares iquātū frequētāt scholas et va-
cāt exercitio scholastico. et de hac vide p modernos
s. in p̄mio. **Mora** ibi. vel inquilini. q̄ vbi p̄stiu-
tio penalis edit in fauore vni⁹ nō incidit pfaciens
in penā si ille de cuius fauore agit p̄sensit. et fac tex.
iste in ar. illi⁹. q̄ si ep̄s p̄cipit sub excōicationē debi-
tori vt soluat creditori infra certū tempus vt nō in-
cidat in excōicationē debitor si nō soluat creditore
progante terminū. de q̄ vide qd nō. in. c. p̄terea. cl.
ij. de appella. **Mora** in verbo statuētes. bonū arg.
q̄ scholares p̄sumūt igrare p̄stitiones legatorū
et ep̄orū cū nō habeāt ibi domiciliū et principalē va-
cent studio. **In glo.** ij. i. si. hosti. tenuit opi. Lau.
dicit tñ de meretrice q̄ inuoluit in excōicationē si
cōicat scholari hoc crimine dānato iuxta. c. si cōcubi-
ne. j. de sen. ex. et intellige q̄si cōicant nō habitādo
secū dūtaxat. sed in delicto isto puta pducendo ho-
spitiū alterius scholaris p eo. s. jo. et hosti. sequūt
opi. Priam quā ponit et sequit. Bar. et hec opi. vide-
tur verior q̄ cū cōstitutio cōtineat penā ipso iure
vbi nō debet extendi p̄p̄riū significatū vocabuli
imo pōt⁹ restringi et maxime q̄ est cōtra cōis vsus
loquēdi vt scriptores et alij veniant appellari de scho-
lariū. ad b. c. statutū. et. c. si cōpromissari⁹. de ele. li.
vj. et facit qd dicam in sequenti. q̄. **Mora** tamē gl. in
alio q̄ existētes i studio cū scholaribus gaudet eo-
dē priuilegio et sic videt q̄ beneficiū concessū scho-
laribus extendatur ad morantes in studio cū eis

q̄ largo sumpto vocabulo possūt dici scholares. & quo vide qđ no. in auē. habita. C. ne si. p. pa. **S**ic querit Jo. an. nunquid dispositio huius. text. habeat locū in alijs studijs. recitat Inno. & Hosti. & alios fuisse varios. Hosti. tenuit q̄ sic ex quo papa hanc cōstitutionē localem approbavit & confirmavit. nam omnia nostra facim⁹. & c. ut in. c. si apostolice. de pben. li. vi. & maxime hodie cum sit redacta ad ius cōc. ar. c. si. de clādesti. despon. **S**ed Inno. & alij tenuerūt p̄trariū qđ placet Jo. an. nam licz materia hui⁹ cōstitutionis sit fauorabilis ut euitentur scandala & pax seruet̄ inter studentes tñ inquantū imponit penā est odiosa & sic restringenda. ponde- ra hanc rōnem Jo. an. nam sentit aperte q̄ cōstitu- tio que emanauit principaliter in fauore si cōtinet penaz debet restringi. cui⁹ cōtrariū ipse tenet ap- te in. c. sciant. & in. c. si. de elec. li. vi. & p̄ illis glo. facit tex. & cōis theozica ibi legistarū. in. l. qui exceptiōz ff. de cōdi. inde. vbi no. q̄ si cōstitutio partim est fa- uorabilis & partim odiosa debet attendi & iudicari s̄ p̄ncipalē intentionē disponentis ut si intēdebat p̄- bere fauorem sit fauorabilis. si odium sit odiosa. & pōt dici q̄ quatenus cōtinet fauores debet extēdi. quatenus continet odiū debz restringi. & fuit opi. Bar. in diuersis locis vbi tractat hanc mām. **I**n glo. in ver. sub excoicatione. ibi. late sentētie. glo. forte habuit respectū ad verba cōstitutionis legari vbi autē simpliciter apponerent illa verba precipi- mus sub excoicatione p̄trafaciētes nō sūt ipso facto excoicati s̄ veniunt excoicandi. est enī quedāz cōminatio nisi aliud appareat ex cōiecturis. & ita cō- cludit glo. no. que cōiter tenet in. c. vnico. de sagit. & in. c. sicut. el. ij. de simo. & in. c. ij. de ma. cōtracto p̄tra interdi. ecclē. **I**n ea. glo. ibi. sed quare. no. glo. vsqz ad fi. ex qua primo collige q̄ vniuersitas scholarū dicit̄ ecclēastica vel secularis s̄m qualita- tem maioris ptis suppositoꝝ. nam si scholares p̄o- maiori parte sūt clerici iudicāt̄ ecclēastica & sūt sub iurisdicōe iudicē ecclēastici. s̄ p̄ maiori p̄fēt laici s̄ sūt iurisdicōi iudicē laici. ar. c. qđ i dubijs. j. d. p̄se. cc. vltima. & h̄ idē voluit Bar. i. l. si. ff. d. colle. illi. & pō- dera gl. relata ad tex. q̄ videt̄ velle q̄ singuli iudi- cent s̄m dispositionē ipsius corporis vniuersitali. nā ista p̄stitutio p̄cernit singulos & nō vniuersitatem & tñ vult glo. q̄ oēs & singuli etiā laici p̄prehendūt̄ ex quo p̄ maiori p̄te sūt clerici qđ est dictū singu- lare s̄ est verū. **S**cd̄o ex glo. collige q̄ pena appo- sita in vno ex correlatiuis nō extendit̄ ad reliquū. nam locator & conductor sūt correlatiui & tñ vult glo. q̄ pena apposta p̄ductorib⁹ nō extendit̄ ad lo- catores. s̄ quidā tenuerūt oppositū p̄ hanc rōnem. nam Bar. voluit in duplici loco p̄rius. ut in. l. si. ff. de accep. & in. l. vltima. C. de indic. vidui. **S**ed con- tra illud dictū Bar. & p̄ ista glo. vide aliaz glo. no. iuncto tex. in de. vnica. de cōsangu. & affi. vbi ap- ponit penam p̄henti m̄simoniū cū moniali. & eadē pena replicat̄ in ipa moniali quasi pena apposta in masculo nō extendat̄ ad ipsā feminā p̄trahentem. & vide ibi glo. in verbo cōtrahentes. & concludē. q̄ aut nō est eadē rō in altero ex correlatiuis & nō de-

bet pena extendi. ut patet ex no. in. c. sup eo. d. vsū. nā pena apponit̄ danti ad vsurā que non intelligit̄ repetita in accipiente q̄ nō est eadē rō ut ibi no. sic voluit Bar. in. d. l. vltima. de indi. vidui. l. z simpli- citer fuit locutus in. l. si. de accep. unde ad casum nostrum dicerē q̄ nō est eadē rō in locatore que est in cōductore q̄ scholares inter se debēt humani⁹ se habere & certant ipsi de lucro captando & q̄nqz cō- ducunt ante tempus hospitiū i alteri⁹ odiū. sed lo- cator certat de dāno vitando q̄ vult locare rem su- am in tpe legitimo nec facit in odium nec ita astri- ctus sicut scholares inter se. sic intelligo opi. illorū qui voluerūt dicere istā decre. extēdi ad locatores propter theozicā Bar. **A**ut est eadē rō vtp̄ta ut frumētū nō extrahat̄ de ciuitate iponit̄ pena ven- denti frumētū foren. nunquid pena intelligat̄ in- emptore repetita. & est dubiū satis p̄babile. sed cre- derem q̄ extendat̄ dispositio statuti sed nō pena. si- cut in simili dixit singulariter Jo. an. in. c. dispēdia de rescrip. li. vi. vbi dicit q̄ ex idēitate rōnis debet extēdi cōstitutio s̄ nō pena cōstitutionis & sic p̄tra- faciens inuoluit̄ peccato s̄ nō pena cōstitutionis. et facit de pe. di. j. pene. vbi tex. dicit q̄ pena nō debz excedere casum p̄p̄iū. dixit tñ Hosti. q̄ locatores i- cidunt in excoicationē ex alio respectu q̄ cōicāt̄ cri- minoso in crimine dānato. ut in. d. c. si cōcubine. & hoc dictū Hosti. nō vsqz quaqz ē verū. nam cōicant̄ in ipso actu p̄ quē q̄s incurrit in excoicationē nō in- uoluit̄ in excoicatione q̄ adhuc alius nō est excoi- catus sed oportet q̄ actus p̄rius pficiatur & tñ cō- municans illi in crimine dānato inuoluit̄ eadē ex- cōmunicatione. & sic debet intelligi. c. si cōcubine. ita cōm uniter tenet in. c. contingit. de sen. excō. et p̄ Jo. an. in regula cui licet. de re. iu. li. vi. i mercu. vide gl. in. d. de. j. in. d. moniales. sed posset salua- ri dictū Hosti. q̄n locator peruenit ad actū locatio- nis q̄ excoicatio hic infligit̄ p̄ solo p̄tractu de con- ducendo ut patet ibi hospite cōuenire. q̄ exponit̄ i. cū ipso tractare de cōducendo. **I**n glo. si. in fi. de h̄ vide qđ dixi in. c. ij. de cōsti. & pōt teneri qđ. s̄. di- xi in quodā notabili respectu ipor̄ scholarū. **S**z op. & videt̄ q̄ hec cōstitutio sit multū dānosa ut de- beat q̄s expectare p̄ductā finitā cū forte conductor nō reperiet hospitiū nec locator ad locandum. Jo. an. p̄pter hāc absurditatē dicit̄ tex. debere intelligi de tpe cōductionis fiende. nō autē p̄ductionis iam facte h̄is respectū ad statuta quorūdā locorū qđ- cauetur ut in certo tpe puta p̄ duos menses ante si- nē p̄ductionis dom⁹ locet̄ & in q̄lin⁹ d̄z p̄adere alium suū. & h̄ mibi nō placz q̄ p̄stitutio generalis d̄z re- stringi p̄pter p̄stitutionē municipale q̄ ē tpalis. **I**te frustra erigere h̄ p̄sensus in q̄lini. **N**ec ob. absur- diras q̄ locator pōt alteri q̄s scholari locare. **I**te po- test habere cōsensū inquilini sed credo q̄ sup h̄. c. emanauit illud statutum qđ est Bononi. de condu- cendis domibus in certo tempore. & c.

Extra. Personę ecclēstice locare pos- sūt puentus decimarū his cū quibus cōditio ecclēstie sit melior statuto diocesani p̄rio nō obstante. & eadem rōne de alijs

*Penam apponit̄ danti ex
pena laici nō p̄trahentis
ad reliquū*

rebus ecclesie. **Primo** ponit decisio et monachorum querela. **Secundo** puidet cū determinatōe ibi. dīo cefanoz. **Mora** primo ex tex. iuncta glo. prima. q̄ ep̄s nō pōt facere statutum in p̄iudiciū iuris inferiorū ecclesiarū. q̄ bene nō. q̄ intellige cā maria nō vrgente. ad hoc q̄ nō. in. c. cōstitutus. de relig. domi. et in. c. j. de reb. eccle. nō alie. li. vj. **Mora** secundo q̄ res pcedit ad firmā cū cōcedit ad annum censum seu locatur et est vulgare anglicorū. **Mora** q̄ fructus decimarū possunt locari seu concedi ad annum censum etiā laicis. **Mora** ibi libere. q̄ bñficiatus pōt locare redditus ecclesie sue sine licētia superioris. credo q̄ illud verbū libere q̄ nō valeat statutū ep̄i in cōtrarium. nā de significatiōe hui⁹ verbi libere est vt nō exigat p̄sensu alteri⁹. vt nō. i. c. de multa de pben. et in. c. licet ep̄s. e. ti. li. vj. et intellige de locatiōe facta ad nō magnū temp⁹. putap nouem annis. ad h̄ vide tex. cū glo. in de. j. de reb. eccle. nō alie. **Mora** ultimo ar. q̄ phibita alienatiōe videt phibita locatiō ad maximū tēpus. sed Accur. aliud sentit in. l. codicill. §. instituto. ff. de leg. a. j. sed vide bo. glo. in. d. de. j. **Sed** hoc op. et cōtra tex. nam ep̄s habet p̄tatem cōdendi statuta in diocesi sua. vt in. c. ij. de cōsti. li. vj. plene nō. per Jo. an. in. c. fi. de offi. archi. ergo istud statutū debet valere. **Glo.** j. tacite sentit p̄trarium sed darius Anno. soluendo dicit q̄ in spectantib⁹ ad iurisditiōe nē suam potest ep̄s facere statutum q̄ nemini facit iniuriā. sed quatenus vult tangere iura aliorū et eorum p̄iudiciū nō potest. et ita notabiliter loquit iste tex. sed oportet q̄ illi de quorū p̄iudicio agit consentiant fm̄ eum. vel saltem sint p̄sentes. dicit Jo. an. q̄ ex his verbis Anno. sentit taciturnitatē habēdam p̄ cōsensu. q̄ tñ nō videt p̄cedere i re onero sa. vt nō. Anno. in. c. i. geness. de ele. et sic sentit Jo. an. q̄ in casu istius. c. taciturnitas istorū inferiorū nō debet haberi p̄ cōsensu. **Sed** saluando Anno. dico q̄ ex quo isti vocant vt p̄sentiant vel p̄dicant et tacite habet p̄ cōsentientib⁹. iuxta nō. dictū Anno. in. c. j. de his q̄ sūt a ma. par. ca. et facit. l. de eta te. §. qui tacuit. ff. de interro. ac. et. c. si post p̄stitutum de confes. li. vj. et vide Anno. in. d. c. fi. de offi. leg. vbi in legato dicit idem q̄ in ep̄o. hic. et sequit f̄re. consilio. xvj.

Propter. Propter sterilitatē graue conductor sine culpa sua cōtingentē remittit pensio p rata nisi possit cū vbertate p̄cedentis vel sequētis tēporis compensari. hoc primo vsq̄ ad. §. verum. vbi ponūtur quattuor casus in quibus inquilinus pōt añ tempus cōductionis finite licite expelli. et duo sunt dicta que patent in tex. **Mora** p̄mo q̄ sterilitas ptingens sine culpa coloni inducit in p̄tractu locatiōis remissionē pensionis p rata. secus in p̄tractu veditiōis. nā venditiōe p̄fecta piculū rei veditē pertinet solū ad emptorē. nec est fienda aliqua remissio etiā si nūq̄ possessio fuisset tradita emptori ex quo nō defecit p venditorē quo min⁹ cā fuisset apprehensus. vt. l. necessario. ff. de peri. et com. rei ven. **Itē** aliud in contractu emphiteotario. q̄ fin cōm se

tentiam nō sit ibi remissio propter sterilitatem. vt nō. j. c. proxi. vbi dicam. **Mora** secundo q̄ vbertas p̄cedentis vel subsequētis anni compensat cum sterilitate vt sic nulla remissio fiat. et videt tex. innuere q̄ cum vbertate interpolati anni nō sit fienda compensatio q̄ tenuerunt quidā. sed cōmunis oppositum tenetur. satis enī est q̄ durante cōductiōe ante vel postea contingat vbertas. q̄ eadem ē rō in vtroq̄. et pro hoc. l. si vno. ff. eo. ti. **Mora** tertio ar. ex tex. q̄ pensio est soluenda in contractu locatiōis in fine temporis. hoc colligitur multū caute ex tex. in eo q̄ dicit de remissione fienda propter sterilitatem. nam sterilitas patet in fine anni. et tex. loquit de remissione et nō restitutione. vnde si pensio fuisset in principio soluta dixisset tex. q̄ fienda restitutio pro rata. de quo. j. latius dicam. **Quarto** colligitur aliud ar. q̄ ppter vbertatē fructuū nō tenet colonus soluere maiorem pensionē seu mercedē. nam si tenet augmētare nō fieret cōpensatio cū sterilitate p̄cedenti et maior solutio iure vbertatis. et de hoc etiā. j. dicam. **Mora** in. §. verum. q̄ inquilinus dicitur cōductor rei vrbane. colon⁹ vero rei rustice. **Itē** nō. q̄ ex cā necessaria superuenienti potest dñs licentiare inquilinū ante temp⁹ cōductionis finite. **Et** nota duo exempla huius necessitatis. **Primo** qñ domus indiget refectione. **Secundo** qñ ipse dñs vult in ea habitare ex necessitate superuenienti. et intelligit qñ sue necessitati aliter prouideri nō potest. vt nō. in. l. eden. C. e. **Itē** probat iste tex. in verbo si necessitas. nam nō diceret dñs necessitatus si aliter cōmode posset sibi prouideri. nā necessitas nō subiicitur legi. vt in. c. quāto. de consue. **Et** ex hoc nō. singulariter p̄tractū dissolui ppter necessitatem seu causam superuenientem altero etiam inuito. q̄ est contra regulam traditam in. l. sic. C. de acti. et obli. vbi dicitur q̄ contract⁹ q̄ a principio est voluntarius ex postfacto est necessitatis. **Quid** autē ecōtra nunquid possit inquilin⁹ ex causa dimittere domum inuito domino. Jo. an. q̄ sic. ad hoc. l. j. ff. de migrando. et vide glo. que h̄ tenet in. l. si in lege. ff. loca. **Sed** est dubium nūqd propter pestē superuenientem possit inquilin⁹ dimittere domū conductam. et certe sic. facit iste tex. nā si propter necessitatē superuenientē potest dominus expellere inquilinum. ita et inquilinus domū dimittere. nam magna necessitas videt timor mortis. ad hoc. l. de etate. ff. ad trebel. vbi voluit Bar. q̄ est licita cā nō cōparendi in iudicio et per consequens se absentandi. et optime facit tex. in. l. habitatores. ff. eo. in practica tamē vix potest obtineri tamē q̄ dixi est satis rōnabile. **Mora** ibi. nō iminebat. q̄ necessitas excusat qñ non iminebat tpe locatiōis. et facit iste tex. q̄ p̄bens cum homine pax diuite vel qui labit in facultatibus seu male vititur substantia sua nō pōt postmodum facere capi euz tanq̄ suspectum de fuga cū cōditio illius esset sibi satis nota tempore cōtractus. ad hoc. l. ait p̄tor. §. si debitorē. et q̄ ibi le. et nō. ff. de his q̄ in frau. cre. et l. creditor. ff. de p̄uii. credi. **Mora** ultimo q̄ ex nō solutione pensionis nō pōt inquilinus expelli nisi

desiderit a solutione p bienniu. qd videt tex. i. d. l. edem. vbi a pno colligit q si no soluit pensionem pot expelli. Sed concludit aut locatio fuit facta ad longum tempus aut ad modicu. **P**rimo casu aut constituta fuit vna pensio p toto tēpore et potest expelli si no soluit in tpe cōuento quia si no seruat leges pectus no est seruanda fides. ar. i. l. iulian. §. offerri ff. d. ac. emp. et ven. et pcedit hoc casu tex. i. d. l. edē. aut pensio est constituta singulis annis et habet locū iste tex. qd pcedit etiā si fuit actū inter contrahentes vt no possit expelli durante tpe. naz debet intelligi eo soluente pensionem. vt est tex. an. l. quero. §. inf. locatoz. ff. eo. **E**t quo collige q i b casu no ē differentia iter ius ciuile et ius canonicū. nā fm vtrūqz ius requiritur bienniu secus in contractu emphiteotico vt dicit in. c. se. **S**ecūdo mēbro principali quādo locatio fuit facta ad modicu tempus no est necesse expectare bienniu sed si no soluit pēssionē tpe debito pot expelli etiā ppria auctoritate dñi. ar. in. d. l. edem. **E**t rō diuersitatis ē inter hunc casum et pcedentē. qz hoc casu non habet inquilinus ius imo nec possessionē. vnde si expellit non cōpēnt sibi ali qd interdictū ptra dñm. ad hoc. l. colonus. ff. de vi et vi ar. sed in pcedenti casu colonus possidet et habet pinguius ius. ad h. l. i. ff. si ager vecti. ideo no pot sic repente expelli sed expectatur p bienniu. potest tamē dñs agere actione locati ad recipiendū pensionē tēpore debito. **I**n glo. j. ibi vt fructus etiā seminis. hec opinio est magis rigida. vnde cōmuniter no tenet vt necessario exigatur tanta sterilitas vt fructus seminis no potuerit recolligi. et iudicio meo aperte cōfunditur per istum tex. nam hoc casu no fieret remissio pensionis p rata s in totum ex quo nihil recolligit. nam verbū p rata denotat particulare dānum et no cōsumptionē in totū. **S**ecūda opi. extra glo. ē vt stetur opi. vulgaris qñ dicat magna sterilitas. ar. in. l. cū delationis. §. asinam. ff. de fun. instruc. et ex his que no. in. c. ex litteris. de spon. et satis potest hec opi. sustentari ex quo lex no determinat. **T**ertia opi. q si vltra dimidiū iusti precij est lesus cōductor sit remissio p rata. hanc opi. tenuit l. y. in. l. licet. C. eo. et exp̄ssius ibi Bar. nā cū sit contractus bone fidei bona fides no patit cōductoz debere sine culpa sustinere tantū damnu. sed Bar. in. l. si merces. in. §. vis maior posuit aliā opi. dicēs tūc cē magnā sterilitatem ob quā est facienda remissio qñ deductis sumptibz nil percipit colonus. mouet hac cōsideratione. cōductor videtur tacite emere fructus futuros sub qdā cōditione si nascent sed emptor fructū futurorū no tenet ad precij si fructus no nascunt. l. si debitor. ff. de p̄hen. emp. §. nec iste cōductor. nec dicitur fructus nisi qd supest dedu ctis expensis. l. fructus. ff. so. ma. s certe hec opi. mihi no placet. et apte videt p̄fundi p istum tex. dñ dicit q p rata dāni est fienda remissio. sed si p̄ter sumptus nihil colligit no potest haberi cōsideratio ad ratam damni. **I**tē si equipararetur venditioni et videatur facta locatio sub certa conditione nihil deberet solui si nihil

recolligit. ar. in. d. l. si debitor. cuius cōtrarium innuit iste tex. dñ dicit p rata. et iō alia opi. Bar. est melior quā posuit in. d. l. licet. et Jo. an. videtur fouere illā opi. dñ ponit exemplū in eo qui p tribus sextariis terre erat solutus recolligere. xv. et soluebat domino tres aureos. si colligit tñ decē soluat duos aureos. sed si anno sequēti recolligit triginta sit cōpensatio. et hoc mihi placet vt magnū incōmodū dicat qñ vir recolligit tertiā partem soluti. **I**n ea. glo. ibi. et no de partiaro. et c. rō. qz colonus partiaro qui dicit mediari est quasi socius lucri. vñ lucra et dāna sunt eis cōia. et ita apte dicit tex. in. §. vis maior. **U**nde scias q qñqz colonus colit p̄ci piendo certā quotā puta tertiā partē vel medietatem et iste pprie no dicitur cōductor sed potius accedit ad materiā societatis. vnde iura loquētia de societate dissoluenda habēt locū in isto. ita no. Bar. in. d. §. vis maior. qd ē bñ notādū. vt p mortē alterius dissoluat hec societas nec transsit in heredē. l. iij. et in. l. nemo pot. ff. pro socio. **Q**uāqz colonus colit certa mercede cōstitutā in pecunia. et iste prope dicit cōductor. et cōtrahit vera locatio. l. si merces. ff. e. et habet locū iste. tex. **Q**uāqz colit mercede p̄stituta no in pecunia sed in alia specie puta p modio frumenti et pprie no cōtrahit b locatio s est quidā cōtractus innominatus. vnde no est locatio pprie nisi interueniat pecunia numerata sed ē quasi locatio. ita no. voluit glo. in. l. si olei. C. eo. et videtur tex. in. l. §. si qd. ff. de positi. et apte tenuit Bar. in. d. §. vis maior. sed quo ad casū nostrū iudicabit vt locatio ppter vicinītatē et similitudinē. et b no. voluit glo. ista dñ dicit dādo certos corbes qd bene no. **E**t ex hoc infero ad aliud dictū no. q in materiā stricta appellatione locatiōis no veniat iste p̄tractus. qz debemus verba ppria capere. l. iij. §. hec verba ff. de nego. gest. et in. c. in nra. de iniur. **I**n glo. in. d. puerse in fi. b pcedit fm Jo. an. et bñ qñ puer se versat dānum dādo vt si tenet porcos in solario vel aliter dānificet domū. nā tunc ageret ad dānu s remissio sit p residuo t̄pis. sed si puerse se haberet in domo sine dāno puta tenendo p̄stibulum vel lu dū vel exercendo vsurā tunc pot repelli no remissa sibi pensione p rata qz dñs no debet sentire b dānum ex culpa inq̄lini alis no qz no potest expellere ante tēp. ar. h. et qd dixi. s. et no. i. spe. e. ti. §. post qd. sed nunqd. **I**n glo. in ver. canonē. ibi. vel etiaz minus. hoc no procedit qz si cōductio ē facta ad no longū tempus pot expelli no expectato biennio. vt. s. dixi. et longū tēpus dicit. x. annor et non minus. vt no. in de. j. de reb. eccl. no alie. et in. l. de quibus. ff. de legi. **S**ed querit quo tpe est solue da pensio p re locata. cōter dicit hic. et in. l. edem. palle. vbi bo. glo. q aut fuit cōuentū de tpe et stādū est cōuentioni. aut nihil fuit dictū et cōsiderat mos et p̄suetudo loci seu lex municipal. et. i. l. ij. C. de iure emphi. si xō no apparet de p̄suetudine sit solutio in fine anni. ar. hic. et in. l. in stipulationibus. ff. de reg. iur. **S**ed dubiū est quid in alio p̄tractu vbi quis obligauit se ad certū quid faciendum p certo

III De locato et conducto.

mercede nunquid solutio mercedis sit differenda in fine ex quo nihil aperte fuit conventum. de quo hic per Inno. et datus p glo. et Bart. i. d. l. edem. et conclude q in spicienda est ea quare donat merces. nam si donat p sumptibus debet fieri solutio in principio qz videt hoc tacite actum. si autem soluit p labore seu p remuneratione debet considerari qualitas persone. nam si obligavit se p mille edificare palatium vel campanile vel quid simile. tunc verisimile est qz senserit ut successiue habeat certam partem pecunie si non possit aliter comode sustentare se. ubi autem cessaret h consideratio vel similis e fienda solutio in fi. ar. in. d. l. semper in stipulationibus. et vide ad materiam quod no. Bar. in. l. j. ff. de varijs et extraor. cogni. Sed quero nunquid debeat augmentari pensio propter vbertatem sicut sit remissio et diminutio propter sterilitatem. conclude ex no. hic. et in. d. s. vis maior. qz aut vbertas contingit qz fructus multum valent ultra solitum et non debet fieri augmentatio nec diminutio ppter utilitatem precij qz contractus recipit substantiam suam et conditio tacita est purificata collectis fructibus. Aut vbertas contingit propter industriam coloni et non debet augmentari ne sua diligentia sibi sit dona. ar. in. l. j. ff. de alluvionibus. Aut contingit propter bonitatem rei. et tunc non fit augmentatio qz dominus locavit bonitatem rei meliori precio qz potuit. Aut contingit casu fortuito. puta locavit molendinum ex quo conductor solebat percipere quinquaginta. nunc autem qz alia molendina sunt ruinata vel quid simile recipit centum hoc casu fienda est augmentatio pensionis pro rata. nam sicut propter casum fortuitum contingit sit remissio ut hic ita debet fieri augmentatio propter vbertatem contingit casu fortuito. qz contrarius eadem e dispositio. xxxij. di. hospitiorum l. j. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris.

¶ Quid. Emphyteota ecclesie meliores rationes suas vendere non potest nisi servatis his de quibus hic. et si contra fecerit vel canonem p biennium non soluerit nec moras postea celeriter purgaverit iuste potest expelli. Et primo ponit requisita ut ius emphyteoticum possit vendi. Secundo facientes puniri. ibi. emphyteota. Tercio soluit obstaculum. ibi. non obstante. **¶ Mora** primo multa requisita ad hoc ut emphyteota possit vendere ius sibi competens et meliorationes suas. Nam primo requiritur dominus emphyteote si velit emere. Secundo ut denunciet precium sibi ab alijs oblatum. Tercio q illud sit verum precium non autem fictum et simulatum ut in. l. j. ff. de eo. Quarto qz si non dixit se velle emere expectet p spatium duorum mensium. Quinto qz vendat personis non prohibitis. Sexto qz non vendat rem ipsam sed dominium utile sibi competens et meliorationes quas fecit in illa re. Septimo requiritur ut prius non ceciderit a iure suo puta differendo solutionem ultra biennium. Et ex his dictis et ex tex. no. ar. qz sine consensu domini potest emphyteota ius suum exponere venale. nam si prius requiritur dominum non possit exponere venale non valeret sibi denunciare precium quod ab alijs offertur. **¶ Mora** qz si datur alicui terminus ad declarandum voluntatem suam si ante elapsus

terminus expresse declarasset cessat peritio termini. ad hoc. c. ab eo. de appella. li. vj. et hoc quia cessat ratio precessionis termini. ex quo inferitur qz cessante causa termini cessat ipse terminus. ad hoc. l. j. ff. ad. l. fal. **¶ Item** nota qz ius emphyteoticum prohibetur vendi quibusdam personis non tamen iure est expressum que sunt ille persone sed attendit ius municipale. vel pactum appositum in ipso contractu ut innuit tex. in. l. j. prealleg. et dic vt. j. dicitur cum glo. **¶ Item** nota qz ubi dies imponitur ad aliquid faciendum non est opus interpellatione ad moram contrahendam sed lapsus termini constituit illum in mora qz dies statuta interpellat pro homine. concordat. l. magnam. C. de contrahen. et committit. stipula. et ad hoc allegatur quotidie iste text. **¶ Mora** qz mora potest purgari etiam in dispositione penali. et posset dici qz h pena non committit ipso facto sed relinquitur voluntati domini utrum velit ex hoc repellere emphyteotam. non autem ex non solutione dissolvit emphyteosis ipso facto ut patet ibi iuste potuisset expelli quod sentit h Inno. ubi autem quis inderet in penam ipso facto non posset regulariter sibi consulere etiam celeriter. pro hoc vide bo. tex. in. c. licet. de supplen. negli. prela. ubi patet qz si habens collationem beneficij non confert infra semestre non potest postea conferre etiam si incommenit vellet providere qz ius est alteri questum. et de hac materia an et qm mora possit purgari. vide quod no. in regula mora. de reg. iur. in. vj. plene per legistas. in. l. insulam. ff. de verbo. obli. **¶ In glo. j. in fi. no. primo ex glo.** qz decretat debet tractare materiam competente rubro als non esset congrue situata. **¶ Secundo** nota ex gl. qz in contractu emphyteotico debet aliquid dari in principio. dicunt tamen communiter doctores. hoc non esse necessarium. ad hoc quod habetur in auct. de alie. emphi. circa principium. et per Ly. et alios in. l. j. C. de iure emphi. **¶ Extra glo.** assignant multe alie differentie inter contractum istum et contractum locationis seu emptionis et venditionis. quas vide i spe. eo. ti. s. nunc aliqua. post principium. et ibi tractat unde habuit originem ille contractus et naturam illius et ponit ibi spe. ultra centum et sexaginta questiones de materia huius contractus. et inter ceteras differentias dicunt aliqui qz in isto contractu requiritur scriptura. per. l. j. C. de iure emphi. quod sentit ibi. gl. et expresse hic Jo. an. sed Bar. ibi dicit hoc non esse necessarium qz consuetudo habet oppositum. h etiam sequit hic dominus An. et vide casus in quibus requiritur scriptura in glo. no. in. c. j. de censu. li. vj. **¶ Et** proprie emphyteosis tractatus per quem transfertur dominium in emphyteota retento dominio directo apud ipsum dominum et aliquid soluit singulis annis ipsi domino. l. j. ff. si ager vecti. et e emphyteosis non me grecum et latine idem est quod melioratio. et sic dicit qz emphyteota recipit rem meliorandam. hinc dicit in tex. euz vendere posse meliorationes suas et ius emphyteoticum sibi competens. **¶ In glo. in verbo alijs vendet** fi. no. gl. nam. **¶ An.** et quidam tenuerunt prius. et Ly. in. d. l. j. et Jo. an. hic sequuntur hanc ultimam opi.

glo. et mouetur **Jo. an.** hac ratione. nam venditor
habet solū ad p̄uiz affectionē. vnde satis est sibi q̄
precium cōsequat̄ a domino. et ideo cum nullū int̄
esse possit pretendere. ar. in. l. nūmis. ff. de in litem
iuran. voluit ius vt potius v̄dat dñō q̄ extraneo
sed in donatione donator habuit respectū ad per
sonam. nam forte vult donare vni propter merita
sua vel vt illum sibi obliget. que ratio cessat in dñō
q̄ nō habet illā affectionem. sed **Bar. i. d. l. si. tenuit**
cōtrariū. dicit enī q̄ licet emphiteota fisci seu rei
publice possit donare nō tamē emphiteota priuati
q̄ fisci potest ius suū petere a quacūq̄ persona.
et sic loquitur. l. p̄ealle. in glo. sed priuata persona
nō posset petere pensionē a donatario cū non cō
traxerit cum eo sed habet necesse agere rei vendica
tione. **Aduerte** quia tenendo hanc opi. **Bar.** pos
set dici q̄ emphiteota ecclesie posset alij donare q̄
ecclesia cōparatur fisco i priuilegijs suis. iuxta no.
in. c. j. de in integ. resti. et in. l. si. C. de sac. sanc. eccles.
sed posset attentari generaliter q̄ opi. huius gl. sit
verior saltem quādo sit cum consensu domini seu
cum donatur saluo iure dñi. nam res transit cum
onere suo. ad hoc. l. vectigal. ff. de pigno. et c. ex lit
teris. j. de pigno. et vide de materia per spe. in. d. s.
nunc aliqua. ver. c. ij. vbi refert opi. q̄ emphiteo
ta ecclesie nō pōt alteri donare q̄ non potest alie
nare rem ecclesie sine solēnitare. sed hec opi. repro
batur hic per **Jo. an.** q̄ nō alienat hoc casu ius ec
clesie sed ius cōpetens emphiteote. **Et adduco** pro
prima cōdusione hanc rōnem vbi cūq̄ phibet v̄
ditio facta cōmemoratione p̄cij nō intelligit̄ d̄ alia
specie alienationis. vt p̄bat in. l. si. C. de p̄dijis cu
ria. li. x. sed in tex. isto. et in. l. si. eo. si. sit cōmemora
tio p̄cij ergo debet intelligi de venditione stricte sū
pta. et per hoc infer̄ q̄ possit alteri legare vel cum
alia re permutare. **In glo. in verbo phibent** in
fi. nōra glo. q̄ ecclesia censet phibita ab emp̄de rei
emphiteoticarie priuati quasi sit lōge potentior q̄
sit priuata persona. vnde deteriorare cōditio dñi
si fieret alienatio in ecclesiam. et dicit quidā q̄ si res
emphiteotica priuati donat vel legat ecclesie so
lum debet inde recipere p̄cij et nō tenere cū p̄ciu
dicio dñi. et pro hac rōne dicit **hosti.** q̄ ecclesia debe
ret excipere personas seculares a consecutione sue
emphiteosis. sicut p̄sone seculares excipiunt eccle
siam. tñ in hoc nō perseuerat. sed cōdude q̄ ille per
sone censentur prohibite ex quibus cōditio domi
ni possit deteriorari vt q̄ sunt lōge potentiores il
lo cum quo ecclesia cōtraxit vel pauperiores longe
et sic etiā femina censet phibita. et vide q̄d habetur
C. locati. l. curiales. et l. milites. et in. x. colla. d̄ feu.
alie. vbi vide. **In glo. in verbo bienniu.** no. bñ
glo. quia hec clausula rato manente pacto frequē
tatur ho die in multis cōtractibus et solum operat̄
respectu seruantis cōtractū. nō enī potest se funda
re ex cōtractu qui venit cōtra illū. ar. i regula ex eo
de reg. iur. li. vj. et idem q̄ ista glo. tenent **Ly.** et glo.
in. d. l. ij. et cōiter sequitur doc. et sic intellige no. in
c. dilecti. de arbi. **In glo. in ver. celeri** in fi. **Ynn.**
dicit q̄ celeriter dicitur satisfacere si exactus in iudi

cio vel extra soluit sine p̄fessione termini et multo
celerius si nullā expectat interpellationē sed spon
te soluit. **hosti.** cōsultat vt nō expectet requisitio. et
mibi multū placet opi. huius glo. nam alia verba
posita in tex. ibi sibi cōsultare studuisset denotat vt
sine aliqua requisitione ip̄emet sibi celeriter cōsulat.
et iō bon⁹ iudex arbitrabit̄ q̄ dicit celeriter sibi p
uidisse post bienniu. dicit enī modicū temp⁹ vt dicit
tur in glo. et vide in. l. si ita quis. §. si iactura. ff. de
xbo. obli. vbi tex. dicit statim. et ibi dicit q̄ cōiter iu
dici arbitrio relinquit̄. et q̄ ille ē optimus text. in
materia. **In gl. in verbo potuisset.** ibi sine aucto
ritate iudicis. iunge hic finem glo. vbi dicit q̄ l3 do
min⁹ possit p̄pria aucte expellere emphiteotam eo
casu quo nō soluit p̄ bienniu. nō tñ h̄ pōt si v̄didit
eo irrequisito tunc etiā debz adiri iudex. et pro hoc
facit q̄ ex sola venditione nō videt̄ emphiteota in
cidere in penā s̄ secuta traditione fm quosdaz. et iō
cū nō posset rem tradere nō posset expelli p̄pria
aucte dñi et si in aliū transulit non debet expellere
extraneū aucte p̄pria. ar. in. l. i singulis. ff. de reg.
iur. et in. l. colonus. ff. de vi et vi ar. et ita loquit̄ **Ac**
cur. sicut ista gl. in. d. l. si. sed **Ly.** post **Accur.** ibi di
cit hoc verū ē in emphiteota. sed in colono posset
admitti. q̄ colonus nō habet ius in re merito pōt
expelli p̄pria aucte si nō soluit debito tpe. vt in. c. p̄
cedenti. sed emphiteota habet ius in re. vt in. l. j. ff.
si ager vecti. et hic ideo nō debet p̄pria auctoritate
expelli. facit q̄d in fili no. in. l. creditores. C. de pig.
hec opi. tutior est maxime propter scandala que in
de sequi possent. nunquid hoc casu emphiteota p
dit metiorationes suas. dicas q̄ sic. x. q. ij. hoc ius.
ver. qui rem. et in. l. ij. C. e. **In ea glo. ibi et si vn⁹**
sa cerdos. nota gl. singulariter in eo q̄ innuit q̄ re
spectu locationis seu alienationis vel alteri cōtra
ctus tantam potestatem habet rector capelle solus
quantam habet p̄elatus ecclesie collegiate cū colle
gio. s3 quo ad principalē. q̄ huius glo. conclude la
tius capiēdo no. hic et in. d. l. si. q̄ aut dñs primo
expulit et postea petit pensionē p̄teriti t̄pis. et pōt q̄
tenet emphiteota soluere p̄ p̄terito tpe. vt in. d. s.
qui rem. **Aut** prius recipit pensiones et postea vult
expellere et tunc si recipit pensionē p̄o tempore p⁹
morā cōtractā nō potest expellere q̄ videt̄ renun
ciasse iuri suo p̄ actū cōtrarium. ar. in. c. sollicitudi
nem de ap. **Aut** recipit pensionem p̄ p̄terito tpe et
si cū p̄estatione vt saluū sit ius suum in expellēdo
et potest expellere q̄ nulla contrarietas hic resultat
cū possit vtrūq̄ hoc facere vt etiam dixi. **Aut** non
fuit protestatus sed simpliciter recipit pensionē p̄
teriti temporis. et hic sunt opi. quidaz tenuerunt q̄
non possit expellere quasi voluerit dominus pati
illum moram suam purgare vt dicit ista glo. et ideo
tenet **Ly.** in. d. l. ij. **Alij** contra. q̄ nō est act⁹ iste con
trarius intentioni sue. et hanc opi. credo veriorē
de subtilitate iuris quia in dubio nō presumit̄ q̄
velle renunciare iuri suo. vt in. c. super hoc. de re
nun. et l. cum de indebito. ff. de proba. ex quo ergo
receptio pensionis necessario nō infer̄ dñm volu
isse approbare emphiteotā nō debemus p̄sumere h̄

III De rerū permutatio.

in preiudiciū dñi. sic in simili dicit glo. *Ad tradit* tibi pecuniam dicendo tolle nō presumis simpliciter donatio sed potius mutuū vel depositum nisi aliud suaserit qualitas persone. vt dicit glo. singula. in. l. cum quid. ff. si cer. pcta. ita in proposito nō debet psumi q̄ domin⁹ voluerit approbare emphiteo tam sed potius capere pecuniam sibi debitā. t̄ fac q̄b in simili habet in. c. cum. ab. de consi. t̄ quod nō. glo. insti. si quadru. pau. feci. di. in. fi. t̄ *Inn.* in. c. si. de collu. dete. t̄ respectu ecclesie nō videt gl. verum dicere. q̄ nō videtur in h̄ differentia inter ecclesiam t̄ priuatum. vnde solus prelatus in h̄ pōt preiudicare ecclesie. q̄ nō tractam⁹ hic de alienando sed de nō acquirendo. naz vt supra dixi emphiteota nō cadit ipso facto a iure suo sed potest repelli. vnde si prelatus recipit pensionē pro futuro tēpore nō dicitur alienare sed ecclesie non acquirere t̄ in nō acquirendo solus prelatus potest conditio nem ecclesie facere deteriozem. vide bo. glo. xv. q. i. s. vltimo. sentit *Inno.* in. c. ij. de dona. t̄ in. c. qm̄ de deci. *In eadē glo.* ibi clade vel casmate perierit. t̄. nota glo. vsq̄ ad finē. clades proprie ē pestis vel interemptio per gladium. sed hic ponit p quadam interemptione. casmate vero ponit p terremotu seu fractione. Ex ista glo. habes duas conclusiones. *Nota prima* q̄ propter damnum rei emphiteoticarie nō liberatur emphiteota a pensio ne neca parte pensionis nisi tota res perierit. arg. in. l. i. c. eo. hec opi. est cōmunior licet aliqui tenuerunt primā partem glo. *Et est rō* q̄ emphiteota soluit pensionē in recognitionē dominij directi q̄b remansit penes dñm ideo q̄dū durat substantia sp̄ subest causa soluendi pensionem l̄ *Bar.* in. d. l. j. dicit se h̄ intelligere qm̄ emphiteota potuit tantum recolligere q̄ potest soluere pensionem. sed hoc dictum nullo iure pbat nec puto verum. nam fin h̄ nō ēēt differentia inter emphiteotā t̄ colonū. t̄ vī de in spe. in. d. s. nunc aliqua. x. c. vij. *Secunda cōclusio* est q̄ propter sterilitatē contingentem in fructibus quātūcūq̄ maxima nō sit remissio emphiteote propter dñm licet aliud sit in colono. vt in. c. s. proxi. sed emphiteota soluit in recognitionem dominij. vt. s. dixi. *Et rō diuersitatis* q̄ colon⁹ videt cōdixisse sub quadā tacita cōditione fructuū futurozū t̄ ideo deficientibus fructibus sit remissio pro rata. vt latius dixi. s. c. p. sed emphiteota soluit in recognitionē dñij vt. s. dixi. t̄ propt̄ h̄ emphiteota solet longe minus soluere q̄ colon⁹. x. q. ij. hoc ius. vnde ad vtrāq̄ conclusionē solent dari versus. Si res perit tota liberabit̄ emphiteota. S; si p parte nulla liberatur arte. *Et faciunt* h̄ ad qōnem notabilem t̄ quotidianam. fundus dar⁹ in emphiteosim nō potest coli ppter guerram nūq̄d teneat̄ emphiteota soluere hoc tpe pensionē. cōis opi. legistaz in. d. l. j. ē q̄ nō q̄ ius equiparat fūdū inundatum esse vel caprum ab hostibus. vt in. l. cū domus. ff. de bo. auc. iudi. possi. sed fundus inundatus est deperdit⁹. l. iij. ff. de acqui. pos. ergo t̄ captus ab hostibus. *Cōtrariū* i. q. facti consuluit domin⁹ meus *Cardinalis padue.* t̄ idem postea colle

gium totū paduanū principaliter mortū. p. l. j. i. fi. C. eo. requirit enī vt substantia ipsius rei penitus le-
dat q̄b nō ptingit quādo nō pōt coli propt̄ timorē hostiū. nā reperiet eo tpe emptorē t̄ sic i recognitio nem dominij debet soluere canonē maxie cū guer-
ra sit temporalis. t̄ hanc opi. puto veriorē nisi fun-
dus ēēt ex toto capt⁹ ab hostib⁹ nec ēēt spes de re-
cuperatiōe t̄ hoc casu arbitroz posse pcedere opi.
cōtrariam. t̄ hoc nota. *Abbas*

De rerum permutatione Rubrica.

Supra visū ē de emptione t̄ venditione. Item de quodam cōtractū emptioni vicino vt de locato merito subicit alium cōtractū emptioni primum vt est pmutatio. t̄ hoc est nomē pmutatiōis multū generale. nam cōuenit omnibus rebus que in ho-
minū manus versant̄ t̄ propter hoc nō habet no-
men speciale sed remansit in suo genere quia plu-
ra sunt negocia seu res q̄ vocabula. l. natura. ff. d̄
prescript. verbis.

Princeps. *Princeps* potest re
ecclesie immobilē p pmutationem
acquirere data re meliori vī equali
t̄ in hoc q̄ dicit equali est casus no-
tabilis. *Primo* questio. *Secundo* so-
lutio. ibi liceat. *Nota* primo vñ casum not. fin
cōmunē intellectū in quo sit pmutatio cū ecclesia ces-
sante necessitate vī vtilitate ipsius. satis enī est q̄ ec-
clesia nō deteriorat̄. t̄ hoc ē inductū in fauorē prin-
cipis. t̄ intelligūt doc. de principe imperatore qui
ecclesiam munuit multis pūilegijs iō non fuit ma-
gnū hanc cōpensationē ei retribuere. vide gl. i. de.
vñica. d̄ baptis. que tractat q̄s pprie dicat pnceps
Mo. scō q̄ impator nō pōt disponere de rebus
eccleie etiā sp̄alibus. vnde pmutationē p̄trahere nō
pōt sine volūtate ecclesie. *In glo.* in xbo rōnabi-
lis. ibi. vtilitas eccleaz. vult q̄ glo. q̄ sine vtilitate ec-
clesie nō debet fieri hec pmutatio. sed doc. cōmuni-
ter p̄ imo videt glo. cōtra tex. q̄ nō requirit vilita-
tem eccleie sed fundat sup fauore p̄ncipis t̄ soluz re-
quirit equalitatē rei cū qua sit pmutatio rei. *Et ad*
tex. qui requirit rōnabilitatē cāc rñdetur q̄ potest
intelligi de causa ex q̄ mouetur pnceps ad permu-
tandum puta q̄ ecclesia habet p̄dium ppe palatiū
principis q̄b est sibi necessarium ad palatiū ampli-
andū vel quid sile. t̄ plus dicunt hic doc. q̄ si p̄lar⁹
nō vult p̄sentire huic pmutationi pōt cōpelli p su-
periozem. ar. c. nullus. de iurepa. *Aduerte* q̄ simi-
le p̄uilegiū habet quilibet rectōr cuiuslibet eccleie
q̄b pōt pmutare data cū ecclesia equalitate ipsius
rei. vt ē casus no. xij. q. ij. in. c. si quis qualibet. cū
s. p̄cedenti. regulariter autē p̄cedit dictū glo. *In*
glo. si. in fi. vel pragmatica sanctio ponitur hic pro
quadam annotatione seu significatione quā facit
princeps super permutatione t̄ requiritur hoc nō
ad substantiam permutationis sed potius ad excu-
sationē ecclesie si diceretur sibi q̄ distraxit re eccle-
siasticam. *Abbas.*

De cōmutationes. Breue est et potest sic summari quo ad mentem. Per mutatio rerū ecclesiasticarū facta in casu nō p̄cesso seu nō seruata solennitate iuris est reuocanda per successorē. **Mo.** ibi incōsulte facit. q̄ permutatō facta cōsulte nō potest reuocari p̄ successorē. idēz in quolibet alio p̄tractu inito sup̄ reb̄ eccle. vt. c. ij. s̄ de p̄eca. **Et** dicat p̄mutatio facta incōsulte que nō fuit facta in casu licito. et qui sunt casus liciti. nō. xij. q. ij. in sūma. et habuistis duos casus. s̄. c. p̄ri. idē si nō seruaf solennitas iuris. xij. q. ij. sine exceptio ne. et in. c. j. de rebus eccl. nō alie. li. vj.

In Principia. Breue est et tolle prin. c. p̄summario. qd̄ autē sequit̄ hic et i. c. se. ē eius expositio. et dic̄ sic. **Principia** ecclesie nō debēt p̄mutari nisi ad libertatē vel nisi sint fugitiua. b. d. cuz sequēt. **Nota** primo q̄ licitū est ecclesie possidere seruos. nā text. ille intelligit̄ de mācipijs xp̄ianis nō autē saracenis fm̄ Clin. **Et** forte fuit motus Clin. ea rōne de qua in fine littere. text. tñ iste loquit̄ indistincte. ad idē xij. q. ij. cum redemptor. et c. ecclesiasticis. **Nota** scōd̄ q̄ seruus ecclesie dicat̄ homo ecclesiasticus. et vidē. xij. q. ij. ecclesiasti seruos. **Itē** nota q̄ deputatus seruus ecclesie nō dicat̄ deputat⁹ ad humanos vsus sed diuinos. **Ultimo** nota vnū casum in quo p̄mittit̄ alienatio seruorū eccle. qñ. s̄. alienat̄ ut cōsequant̄ libertatē. de quo dic̄ vt in. c. ep̄m qui mācipiū. xij. q. ij. et vt dixi in. c. ij. de re. eccl. nō alie. **In glo.** si. in fi. et dic̄ in p̄ncipe. s̄. in papa. nam de cō loquit̄. c. ecclesiasticis alle. in glo. et vltima so. cōiter tenet̄ ex qua habes p̄latū citra papaz nō posse donare seruū ecclie etiā ex cā remunerationis alicuius seruitij licet secus sit in alijs mobilibus. c. ceterū. de dona. Inno. dicit hoc. c. loqui de honestate et nō de necessitate qd̄ non videt̄ procedere p̄. c. sequēs. vbi dicat̄ hoc eē iniustum et impium ergo nō solū est b̄ honestus sed necessarium.

In iustum. Breue est et summaturum fuit. s̄. c. p̄ori. **Nota** primo q̄ collatū ecclesie dicat̄ consecratū deo et sanctū eius. **Et** nota q̄ in dubio donatū ecclesie p̄sumit̄ donatū p̄ remedio alic. et omnis donatio facta eccle dicat̄ cā pia p̄sumptiue. ad hoc c. requisisti. de testa. **Mo.** ibi tantūmodo p̄mitti. p̄tra opi. Inno. de qua in. c. p̄cedenti. nam ecclesia nō p̄mittit̄ seruos ecclesiarū distrahi nisi sint fugitiui. **Nota** ibi distrahi. q̄ nō solū p̄mutari s̄ etiam vendi nō debēt nisi eripiant̄ in libertatē. vt in. c. p̄cedenti. **Nota** q̄ elemosyna vnus qñq̄ occasio nalliter est peccatū alteri⁹. et hoc verificat̄ quotidie in diripientib⁹ bona ecclesiastica. nam largitores illarū rex fecerunt illā elemosynā sed subtrahētes cōmittunt peccatum. **Nota** ibi. et ē absurdū q̄ valeret ar. ab absurdo l̄z auctas non allegat̄. c. ex ore. d̄ priuile. **Ultimo** nō. in fi. q̄ honorabilius est esse sub ecclesia et ei seruire q̄ subesse tpali dño. quia i p̄mo casu seruif deo cui seruire regnare ē. fac. liiij. di. multos. **In glo.** s̄. ibi dum est in fuga. et. et ē

rō quā ponit glo. in. c. fugitiui. xij. q. ij. nā fuga est quedā species libertatis. l. q̄ si nolit. ff. de edil. edi. et in. l. quid si fugitiuus e. n. et id sub cōditione pōt vendi si fuerit reuersus. dicit tñ hosti. q̄ forte speciale in seruo ecclesie vt nō obstet q̄ sit in fuga potest vendi. arg. hic. et in. d. c. fugitiui. prima tñ opi. plus placet ne per verba generalia recedam⁹ a terminis iuris. **Et** nota glo. in eo q̄ dicit q̄ si venditur seru⁹ fugitiu⁹ d̄z p̄fesseri vinū emptori ne potest restitui redibitio. **Et** p̄ intellectu terminorū et glo. scias q̄ si vendit animal seu alia res patiens defectū la enre cōpetunt emptori due actiones. vna q̄ appellatur redibitoria de qua in gl. et ista cōpetit qñ emptor nō fuisset empturus si sciuisset illud vitium vel defectum et per hanc actionē ex toto recedit a contractu. vnde fit redibitio quasi redditio q̄ res et p̄cium redeunt in priorem statū. l. redibere. ff. de edil. edic. ad idē. l. si heres. ff. de excep. rei iudi. **Alia** actio appellat̄ quāto minoris. et ista competit emptori empturo l̄z sciuisset vitium sed datur vt fiat restitutio partis p̄cij quātominus fuisset empturus si vitium sciuisset. et ista actio cōpetit infra annūz vitilē. alia actio cōpetit infra semestre. l. ij. C. d̄ edil. ac. et dicuntur iste actiones edilitie q̄ fuerunt edite ab edilib⁹. i. ab illis officialibus romanis qui erāt sup̄ rebus edilibus et statuerūt ne res morbose viderent̄ et finaliter ediderūt illas duas actiōes. **Si** quero de. q. nō. pone q̄ venditor emptori equū dicit q̄ vendebat equū cū suis superolus et magnis et suis vitijs nec volebat de aliquo teneri facta venditione. infra modicū tempus reperitur q̄ equus dolebat in spatula quem dolecein nō ostēdebat et pote venditionis quia erat calefactus an teneatur et videtur q̄ nō ex quo pactū fuit appositum vt non teneretur de aliquo vitio. ar. c. j. de cōmo. **Corrari** um sentit spe. et clarius Jo. an. sentit ibi i addi. i. tit. de empt. et vendi. s̄. nunc videndūz. s̄. quid si venditor per tex. nō. in. l. tenet̄. in fi. et l. quero. ff. d̄ ac. empti. **Et** ē rō q̄ venditor videtur fuisse i dolo nō exprimendo illud vitium in speciali. nam in generali sermone nō p̄sumitur quis velle renunciare ei iuri cui in specie nō renunciasset. ar. in. l. sed et si quis. s̄. questum. ff. si quis cautio. et in regula i generali. de reg. iur. li. vj. et nō. in. c. vnico. de cōmo. Similis questio ponitur per Jo. an. in eodē. s̄. s̄. quid si venditor. vbi dicit q̄ etiā si venditor exp̄f sit vitium latens tamē exp̄f sit alia vitia q̄ equ⁹ nō patiebat̄ vel subiūgit clausulā generalē puta equ⁹ dolebat in spatula qñ non erat calefactus puta dī xi vendo tibi equū p̄ calcitrōso et dolente in spatula et patiente omne vitium nihilominus cōcludit̄ q̄ p̄dicte actiones p̄petunt p̄tra venditorē q̄ p̄sum p̄no ē q̄ maliciose b̄ diceret imiscendo cū alijs erroribus quos equ⁹ nō patiebat̄ tñc t̄pis. vñ emptor verisimiliter potuit p̄siderare q̄ non dolebat in spatula quēadmodū et alia vitia exp̄f sit nō patiebat̄. ad b̄ iura et rōnes. s̄. allega. d̄z s̄ venditor p̄faceret vitium specialitatis ita q̄ nō trāseat sub suolucro vt vox qd̄ nō. q̄ p̄faceret quotidie. et vide aliā. q. Jo. an. c. n. s̄. sciendū. s̄. s̄ nō. vbi dicit post alios q̄ si

I II De rerū permutatio.

equus vendit' moris infra triduum e' repit' h'f e' cor
marcidū q' psumendū est illū morbum habuisse tē
pore venditionis. z h' psumit' p'p' breuitatē tēpo
ris. ar. in. l. si venditori. ff. de p'iuile. credi. vide gl.
in simili in. c. si qua femina. l. di. z in. c. ij. de de. per
cussio. z. l. j. C. de emen. ser. quidā tamē cōtra. q' in
teritu speciei debet liberari venditor s' non pcedit
q' emptor debebat restituere equū dato vitio ideo
si perit i manibus suis liberaf interitu speciei. ar.
in. l. q' te. ff. si cer. pe. z pōt petere p'ciuz quēadmo
dum potuisset detecto morbo ante mortez. ¶ Ho.
ex hoc q' actio redibitoria cōpetit etiā post interitū
rei in manibus emptoris. ex quo moritur ex primo
morbo latenti vere vel psumptiue. z idem no. Ly.
in. l. j. C. de edil. ac. q' morbus nascit' post emptio
nem in breui tpe vt ppter breuitatē t'pis presumat'
morbus antiqu'. vnde secus eēt vbi morbus esset
nouus. l. ij. C. e. ti. ¶ Et generaliter cum querit' q'li
ter sit agendū cū res vendita reperit' morbosa seu
vitiosa. distingue post Ly. in. d. l. j. Aut eni morbo
erat notus tam emptori q' venditori z non cōpetit
aliq' remediū q' sciēt nō sit iniuria neq' dolus. l.
j. §. si intelligatur. ff. de edil. edi. z in. l. pacisci. ff. de
pac. z in regula scienti. li. vj. Aut yterq' ignorauit
z cōpetit actio q'p' minoris p'ci' nō aut ad totū dā
num. vt in. d. l. tenet. vel etiā redibitoria si nullo
modo emisset patefacto vitio. d. l. si is. Aut sciebat
alter tñ z si emptor sibi ē imputandū rōne p'dicta.
si venditor tenet' ad omne interesse q' inde passus
ē emptor nō solum ad p'ciū. vt in. l. iulianus i p'n.
ff. de ac. emp. nisi interuenisset pactū q' nō teneret'
d. l. pacisci. q' intellige fm p'dictas limitationes.

¶ Ultimo scias q' vitii dicit' patens q' q'libz aspi
ciens potuisset ppendere. sed dubiū est quid si em
ptor fuit minus diligens z nō bñ p'sperit dicit' no.
Ly. q' nihilomin' tenet' venditor. q' licet emptor sit
in quadā negligentia tñ venditor fuit in dolo q' nō
dixit z dolus ponderat culpe. l. item si obstetrix. ff.
ad. l. aquil.

¶ **Q**uesitum. Prebende pacto p'cece
dente pmutari non pñt
ep's tñ potest de loco ad locū pmutare per
sonas. ¶ Primo questio. secūdo solutio. ibi. generali
ter. z ibi duo dicta. scō ibi. si autē. ¶ Nota p'mo
regulam q' beneficia eccl'astica que possident' in ti
tulum nō pñt pmutari ex sola auctoritate ip'oz pos
sidentū etiā si sint p'bēde simplices. ¶ Scō no. q'
simonia comittit' nedū in pure spūalibus sed i an
nexis. facit. c. p'eterea. de transact. ¶ Tercio nota
vnū casum reseruātū soli ep'o. s. interponendi au
toritatem pmutationi bñficiū. nulli enī inferiori
circa ep'm hoc cōpetit q' voluit hic h'ostie. z cōiter
sequētes. z idē glo. in de. vnica. eo. ti. z probat' hic
in tex. in eo q' generaliter phibet' bñficiū pmuta
tio z soli ep'o daf' facultas pmutandi p'sonas de be
neficio ad bñficiū. idē tñ intelligas de inferiori p
lato habente ius ep'ale in beneficiis pmutandis. nā
talit' exercet oīa iura ep'alia que sunt iurisdictionis
vt no. glo. in. c. j. de reb' eccl'. nō alic. ¶ Anno. in. c. ij
de transac. dixi in. c. significasti. de foro compe.

¶ Ultimo nota ibi. minus sunt vtilis. q' pmutatio sit
aliquando ex maiori vtilitate. vnde licet quilibz be
neficiatus sit vtilis beneficio suo. tñ si est vnior in
alio potest ex hoc fieri pmutatio. z clarius pbat'ur
in fine dum dicit' vnior exercere. zē. nam pōderā
dum est verbum vtilius. nam cum sit cōpatiuū p'e
supponit suū positiuum. s. q' vtiliter prius se exerce
bat licet vtilius speref' se exerciturū fore. ad hoc. l.
vbi autē. ff. de xbo. obl. ¶ Et hec adducunt' ad. q.
nūqd pmutatio bñficiū sit pmissa ex expedie
tia personarū dūtarat an xō ex sola necessitate ec
clesie. tex. iste potest adduci p'ro z cōtra. ¶ Primo in
eo q' p'mittit' ex cā necessaria. ¶ Scō in fine i eo q' pō
derat maiore vtilitatē. s. cōiter concluditur q' cā ne
cessaria vel vtilitas ip'ius ecclesie ē cā sufficiens. vt
hic. z no. in. c. nisi cum p'ide. de renū. z. vj. q. j. sci
as. z. c. ep's. de loco. expedientia aut personarū etiā
sufficit sed cōiter cōsiderat' i minoribus bñficiis lz
in maioribus etiā ob hanc cām sepe fiat. vt in. c. ad
supplicationē. de renū. z. lxxij. di. quorūdā. pone
exemplū. rector vnus beneficii nō potest multum
p'ficere ibi q' aer illius loci nō est sibi sanus vel nō
tute viuit ppter inimicitias priuatas. certe licite p
mutat' cū alio qui vtiliter in hoc beneficio residere
potest. vt in iuribus p'ecalle. ¶ Sed querit' nūqd
ep's pōt pmutare etiā beneficiato iuito. ¶ Jo. an. po
nit hic vnū solū verbum in quo sentit q' nō. nā sup
xbo p'sonas supplet volentes. tñ nihil allegat. ¶ Sed
contra eum facit iste tex. inquantū dat ep'o faculta
tem transferendi p'sonas de loco ad locum z nulla
mentionē facit de p'sensu p'riū. ad idem notabile di
ctū ¶ Anno. in. c. nisi. de renū. vbi dicit' q' si scandalus
imminet ecclesie ppter psecutionē p'lati potest talis
p'latus licite priuari p' supiorē lz ip'e non sit in culpa
hui' psecutionis z scandali. sed p'p' bonū publi
cū toleranda ē talis priuatio dato tñ illi bono cam
bio. z transit ibi ¶ Jo. an. cum illo dicto. z vide lati'
de hoc per ¶ Frede. in tractatu pmutationis. q. xxv. z
ibi cōcludit hoc posse fieri ex cā necessaria q' satis
placet si aliter nō pōt ecclesie cōsuli saltē p' dationē
coadiutoris. z facit q' no. doc. in. c. si. de postula. p
la. si tñ posset puideri p' dationē coadiutori nō pu
to q' inuitus possit transferri. sicut dicim' de infir
mo qui nō priuat' lz sit impotēs ad administrandū
s' daf' sibi coadiutor. s. de de. egro. p'ro. ¶ Sed du
biū ē qd si collatio bñficiū pmutandoz spectat ad
aliū q' ad ep'm. ¶ Jo. dicit' ¶ Jo. an. q' tūc ep'us pmuta
bit cū p'sensu illoz vñ auctoritas pmutationi adhi
bēda p'tinet ad ep'm s' habētes eligere vñ cōferre de
bēt cōsentire. nam cū in pmutatione interueniat re
nunciatio iuxta ea q' habent' z norant' i. c. vnico. j.
e. ti. li. vj. z in. c. si propter. de rescrip. eo. li. §. opor
tet nēcio q' p'sentiat illi q' habēt eligere vñ cōferre. vi
de glo. in. d. de. vnica. ¶ Quid aut' si nolunt p'sentire
z pmutatio ē necessaria eccl'ie. vide ¶ Fre. in dco tra
ctatu. q. xxiij. vbi cōcludit q' poterūt inuitiles pua
ri z p nouā electionē seu collationē puidēb' de di
gnis velint nolint eligentes vñ habētes p'ferre bñfi
cia. ¶ Sed quero nūqd ipsi beneficiati possint tra
ctare inter se de pmutatione fienda. ¶ h'ostie. cū quo

transit hic Jo. an. videt sentire qd nō. dicit tamē qd pmutatio debet cōpleri seu pcedere ex aucte epi s dat remediū habenti cām pmutandi vt conferat se ad epm et narret casum pmutationis supplicādo vt dignet sibi puidere i aliquo loco. posset etiā fin cū dicē meū bñficiū ppteret bñ tali psonē et suū mibi nō autē debet de hoc tractare cū alio bñficiario. Et aduerte qd hec opi. ē multū periculosa. nam pauci sunt quin prius adinuicē nō habeant tractatū. et p opi. lhosti. vide glo. ordinariā. in. c. cum vniuerso. rū. j. eo. sed cōtrarium sentit ibi Jo. an. post sōff. et datus in. c. vnico. j. e. ti. li. vj. et glo. in. d. cle. vni ca. e. ti. et facit ibi tex. i xbo volentib⁹. et i. d. c. vnico et hec opi. videt verior vt possint habere tractatū nō autē cōcludere pmutationem sed se supponere dispositioni supioris. et vide hic Inno. qui sentit qd prebende eiusdem ecclesie et eiusdē qualitatis possūt pmutari sine auctoritate supioris qd nō videt placere lhosti. nec Jo. de lig. j. eo. c. si. nam licet pben da cōsistat in spiritualitate qd inheret canonie non debet pmutari sine licētia supioris. et hec opi. videt verior per istū tex. qui generaliter prohibet pmuta tionem prebendarum.

Questiones. Ecclesie iu-
a reproprietatis possunt adinuicē pmutari et possessio-
nes earum etiam pmutari possūt et p minus valen-
tibus precii suppleri. cōis diuissio. Scda ibi respon-
detur. **Nota** primo qd nō solum possunt pmutari
beneficia que possident in titulū. vt in. c. pceden-
ti sed etiā ea que habent iure ppietatis. vt hic et in
c. cū venerabilis. de excep. et dic hic lhosti. et cōmu-
ne dictū doc. qd qualescūqz et quāticūqz ius habeat
quis in ecclesia potest illud cū alio iure pmutare.
nam eadē debet eē ratio de toto ad partem que est
de parte ad totum. vt i. c. pastoralis. s. idem cūz to-
tum. de offi. dele. l. que de tota. ff. de rei. vendi. qd
no. **Ex hoc** potes sumere vnā cōclusionem gene-
ralē qd beneficia et iura qd habent i eis qualiacūqz
sint possunt cum auctoritate supioris permutari.
Nota vltius qd nedum vnū prediū ecclesie cūz
alio pōt pmutari sed etiā omnes possessiones eccle-
sie simul et semel. **Tertio nota** qd pmutatio ecclesiarū
q̄ fit iure ppietatis nō fundat in psonis rectorum
seu vicariorū illarum ecclesiarum sed in psonis illo-
rū qui habent illas ecclesias sibi subiectas qz ius
eorū pmutat et nō ius vicariorū. **Itē** no. qd eccle-
sia pinguior nō potest pmutari cū ecclesia tenui vt
minus pingui interuenire pecunia simpliciter ex
alia pte. qz videt pecunia data p reddin⁹ spūali-
bus vel p re spūali optinenda. s. eo casu d. seruari
cautela quā tradit iste tex. vt pecunia suppleat non
ppter redditus spūales s. ppter ampliores red-
ditus tēporales alterius ecclesie. **Ultimo** no. qd
tales ptract⁹ nō debēt adinuicē cōmisceri. qd pōt i-
telligi dupliciter. **Primo** qd cōtract⁹ sint sepani quo
ad animū et quo ad verba vt per se pmutent ecclesie
sine possessionib⁹ et p se possessiones sine ecclesijs ad-
dita certa quātitate pecunie vt veniat ad equalita-
tē pmutationis. et iste intellectus ē tutior. **Secūdo**

intellectus qd cōtract⁹ sint separati qd ad animū et
pecunia def nō in cōpensationē rerū spūalium sed
spūalium. **Ex his** inferi ad vtilē questionē nunqd
dicatur pmutatio qd ex vna pte interuenit spēs ex
alia interuenit species cū certa quātitate pecunie.
nā videt primo qd nō sit pmutatio s. potius emptio
ex quo interuenit precii cōsistens in quātitate. l. j.
ff. eo. et in. l. j. de ptaben. emp. **In** triuz facit quia
ex vtraqz pte interuenit spēs. ergo ē pmutatio. vt i
d. l. j. ff. de rerū pmut. et in. l. j. ff. de cōtrahen. emp.
et iste tex. ē multū nō. in materia. et facit dicat per
mutationē. tū qz tex. expresse appellat istaz pmutationē
lz ex alia pte interuenit spēs cū quātitate. tū qz
istud. c. est positū sub rīca de rerū pmut. ergo ma-
gis picipat de pmutatione qd de emptione. similes
modū argumentandi ponit gl. in. c. potuit. s. si. p-
ximo. **Clarū** in hac questione varia dixerūt. s. con-
cludendo dic primo inspiciendū animū ptabenti-
um. si enim pncipaliter intendūt pmutare erit per-
mutatio lz pecunia accessorie accedat vt pueniatur
ad rei equalitatē. et ita iste tex. d. intelligi. facit. l. sp
in stipulationibus. de re. iur. et hac opi. tenuit Jo.
an. hic et Bar. in. l. aristo. ff. de dona. vbi ad h alleg-
gat istū tex. Si autē nō apparet de animo cōtrahen-
tium recurre ad cōiecturas. si enī precii maius sit
qz res data psumendū est qd sit emptio. si aut res sit
maioris precii qz sit pecunia erit pmutatio. ar. c. qd
in dubijs. de cōse. eccle. vel altaris. facit regula in-
spicimus in obscuris. li. vj. **Facit** ad. q. papa cōmi-
sit cuidam abbati vt possit vendere de possessioni-
bus mōasterij vsqz ad certā quātitatē pecunie. ab-
bas vendit recepta certa pecunia et certa pētia ter-
re dicebatur qd nihil egerat qd ista erat permutatio
ex quo recepit certā pētia terre et ipse nō habuit po-
testatē pmutandi sed vendendi. **Cōtrariū** ē dicēdū
p supradicta qz interuentio speciei qd accessorie ve-
nit nō alterat naturam venditionis sicut interuen-
tio pecunie nō alterat naturam accessorie pmutati-
onis. facit etiā p statutis qd exigunt gabellam p cō-
tractu emptionis. **In glo. j. ibi** auctoritas sup-
ioris aduerte. qz alio respectu interuenit auctoritas
supioris qd pmutant bñficia possessa iure ppieta-
tis qd qd sunt possessa alia via. s. in titulū. naz in
primo casu auctoritas exigūt propter alienationē
iuris ecclesie que interuenit in pmutatione. naz re-
gulariter iura ecclesie nō alienantur sine auctori-
te supioris. vt in. c. nulli. de rebus eccle. nō alie.
et in. c. sine exceptione. xij. q. ij. **In secūdo** casu iter-
uenit auctoritas. qz bñficiū nō potest obtineri sine
titulo. regula prima de reg. iur. li. vj. **Itē** vt purget
omne vitii simonie qd presumi posset. c. questum.
s. eo. et c. nisi. de pben. dico tñ qd in primo casu pos-
sunt ptes pacisci de pmutatione ecclesiarū et requi-
ritur consensus superiorū dūtaxat in expletōe act⁹
et iō iste tex. nō facit mentionem de pnsu epi. sicut
in. c. pcedenti. sed dūtaxat de voluntate volentiu
permutare. **Ex quo** colligit differentia inter casuz
huius. c. et pcedentis qd no. **In glo. fi. ibi.** acces-
sorie ad villas. no. bñ glo. qd iura spūalia habita in
aliqua vniuersitate temporali vt in villa transcunt

Nota ibi tractare cepissent. ar. pro z cōtra. num
quid tractatus pmutationis bñficiōrū possit fieri i-
ter ipsos beneficiarios anteq̃ adeāt superiorē z pri-
mo facit lra q̃ nō. nā papa voluit istis dare veniaz
que venia p̃supponit culpam. vt in. c. nerui. xliij. di.
In cōtrariū faciunt qz papa hic nō dānat tractatū
sed dicit q̃ nō possunt p se pmutare ergo tacite in-
nuit q̃ tractare possunt. tractatus enī nō concludit
deliberatū p̃sensum. c. tua. de his que fi. a prela. et
melius in. c. fi. de his que fi. a ma. pte ca. z hoc vlti-
mū videt verius. z nota hāc lram sic intellectam. et
vide que dixi in. c. questū. s. e. **E**t nō. aliud ar.
ex littera q̃ clerici dicunt pmutare qñ inter se deli-
berant de pmutando licet postea vadant ad supe-
riorē. nam hic p̃benda fuit resignata z postea colla-
ta cōsanguineo. pmutant enī quātū in eis est z i b̃
fuit data venia isti clerico. **U**ltimo nō. indulgē-
dū simplicitati rusticorū z q̃ decipientib⁹ nō ē sub-
ueniendū sed deceptis sic. **E**ppo. p̃ lram. ex quo
enī illa p̃benda vacabat licite fuit collata cōsangu-
ineo illius. ergo postea nō licuit illā sibi auferri. vt i
regula factū legitime. d. reg. iu. li. vi. **S**o. diē Inno.
z alij post eum q̃ hec renunciatio nō tenuit qz simo-
niace facta. s. vt cōferat cōsanguineo alterius. nec
etiā tenuit collatio. vlt qz simoniaca. ar. j. eo. c. fi. z. j.
q. j. ordinationes. vel qz superior si erat inscius illi
us pacti nō intendebat isti ius cōferre. **I**te in odiū
deceptionis ne reportaret cōmodū de suo dolo pa-
pa voluit istū ad p̃bendā suā restituī. **N**ota ex
p̃dictis z tene menti q̃ renunciatio facta simoniace
nō tenet. z dicat simoniaca qñ sit p̃ncipaliter ea in-
tentione z pacto vt cōferat cōsanguineo suo vlt cō-
sanguineo paciscentis secū. vide tex. cū glo. in. c. ex
parte. el. j. s. de offi. dele. z in. d. c. ordinationes.
Nota q̃ collatio simoniace facta ē nulla z sic pōt
impetrari bñficiū tanq̃ vacās. **I**n glo. j. no. gl.
qz nescio alibi q̃ tractatus pmutandi ē phibitus in-
ter beneficiarios. **S**of. tenet cōtrariū z hoc puto ve-
rū p ea que supra dixi. z iste tex. potius ē in p̃rium
qz papa nō dānat hic tractatū s̃ cōsensū deliberatū
in pmutando. **I**n glo. ij. no. gl. iuncto tex. q̃ po-
test fieri pmutatio bñficiōrū ex sola expedientia et
vtilitate psonarū. nam. c. ad qōnes. s. eo. qd̃ videt
b̃ p̃bare nō loquit in beneficiis possessis in titulus
sed iure p̃prietatis. hoc aut. c. loquit in titulis bñfi-
ciōrū. z vide qd̃ dixi in. d. c. questū. **I**n gl. i ver-
bo simplicitati in fi. z sic vult hec gl. q̃ hoc. c. in hac
restōne p̃tineat gratiā cū destructo iur̃ debuisset iste
p̃uari. vt in. d. c. p̃cedenti. z idē Inno. z Jo. an. z
huic gr̃e cām dedit ne alius reportaret cōmodū de
sua malicia. z qz simplicitate ductus renunciavit. q̃
dā volunt dicere q̃ debeat intelligi q̃ contineat ius
qz pmutatio nō pōt dici ex parte vnius tñ. hic aut
alter nō resignavit z pmutatio fuit incōpleta. z sic
sumus extra casum. c. p̃cedenti. sed in cōtrariū fa-
cit delictū simonie z ambitionis qd̃ ille p̃misit in re-
signādo bñficiū suū vt cōferat cōsanguineo alteri.
Ite p̃sensus p̃stitus in pmutatione scienda p̃duct⁹
ad actū resignationis z ob b̃ papa dixit veniā sim-
plicitati reddendā. nā si legitime oīa fuissent acta d̃

iure potuisset iste redire ad suū bñficiū ex q̃ ali⁹ vo-
lebat renūciare. z vide qd̃ nō. **S**red. consili. xli. vbi
format qōnem de eo qui resignavit in manib⁹ su-
prioris ex cā pmutationis scienda cū tertio. q̃ quidez
tertius noluit postea resignare vel morte puenit ē
z cōcludit hūc restituendū de iure ad bñficiū suū
nō tñ redibit sine noua p̃uisione qz bñficiū vere va-
cavit ex hac resignatione. vt no. in. c. si p̃opt. de re-
scrip. li. vi. z in. c. vnico. j. eo. ti. li. vi. p̃tineret q̃ ius
si nullū p̃cessisset pactū in paciscendo z resignādo.

Exhibita. **S**pirituale cū tempora-
li permolari nō potest.
In prima facti narratio. **I**n scōa diffinitio-
nis cōmissio. ibi quo circa. **N**ota p̃mo ex tex. no-
stro plura. **E**t p̃mo ibi tunc in vngaria cōmoran-
tem p litteris apostolicis q̃ impetrant a residenti-
bus in studio. z decre. c. nōnulli. de rescrip. p̃cessit
istā vt p̃z qz ista fuit Gregorij noni auctoris huius
cōpilationis. z illa fuit p̃decessoris. sic colligit Jo.
an. hic. sed nō declarat se ad quā vtilitatē hoc collig-
git. sed dic q̃ Jo. an. voluit hic singulari q̃ vbi cō-
missio fit p papā alicui exp̃resso noīe sue dignitatis
faciendo mentionē q̃ residet in alio loco tunc pōt
cōmissarius cognoscere in loco residentie quemad-
modū cōtingit hic in eo qui cognouit in vngaria.
secus vbi nō fieret mentio de residentia qz tunc cō-
missio videtur facta in loco dignitatis exp̃sse. nec
extra illam diocesim posset cognoscere de illa cau-
sa. vt in. c. statutū. s. in nullo. de rescrip. li. vi. pone
exemplū ep̃us grossetanus residet senis cōmittit
sibi causa nō facta mentione de residentia nō pote-
rit cognoscere extra diocesim grossetanens. qz i du-
bio nō videt deputatus ē locū sue diocesis vlt sue di-
gnitatis. secus si fecit mentionē de sua residentia. z
no. perpetuo qz nescio alibi. **N**ota secūdo q̃ ar-
bitriū videt quidā p̃tractus vt in auē. vt disse. iudi.
vnde quēadmodū nō potest p viā p̃tract⁹ dari tem-
porale p spūali ita nec p viam arbitrij. vt hic. vnde
papa appellat hic pmutationē licet hoc p̃cessisset
ex dispositione arbitroz. **U**ltimo nō. q̃ arbitri-
um cōtinens in se vitium simonie ip̃o iure ē nullū
z pondera q̃ oīne qd̃ p̃cedit ex eo vel ob id est irri-
tum. z dictio ex eo denotat cām propinquā imedia-
tam. dictio vero ob id denotat cām mediātā z remo-
tam. qd̃ nō. pro statutis. z vide in. l. liberorū. ff. de
xbo. sig. z ibi p̃ Bar. **I**n glo. fi. in fi. no. glo. z rō
decidendi est q̃ ius decimandi est spūale ideo non
recipit estimationē z per cōsequēs nō pōt cōmuta-
ri cū temporali. **I**te deus reseruauit sibi decimas i
signū vltis dominij. c. tuam. de deci. nō potest ergo
laicus vel alius se eximere ab hac recognitione. di-
xit tñ Bar. brixien. in dñicali. q. xli. q̃ ad tempus
puta decēniū valeret istud pactū. etiā si res tradita
ecclesie calmate periret. sed tu dic q̃ tolerat pactus
qz videt initum potius sup fructib⁹ q̃ sup iure de-
cimandi. nam videm⁹ q̃ p fructib⁹ p̃teritis pōt da-
ri aliqd̃ temporale. c. vt sup. de rebus eccle. nō ali.
hinc est etiā q̃ locari possunt. c. vestra. de loca. quia
fructus sunt qd̃ tēporale. s̃ qñ sit pactū in p̃petuū
tunc videt initum super iure decimādi. qd̃ ē spūale

ideo fieri non potest ut hic. et in. c. oēs decime. xvj. q. vij. Et facit qd dixi si res data p decimis perit casmate. ad. q. quidā nō multū abundans alicui loco pio certū fundū dedit cū pacto ut aleret a loco pio toto tēpore vite sue. demuz fundus perit casmate nunquid debeat habere alimenta. et dic q sic qz p prietas transiit in locū pium et sic damnu cessit sibi et nō alteri. et expresse hoc concludit l. y. in. l. ij. C. de iure emphi.

De feudis.

Rubrica.

Supra visum est de quibusdā cōtractibus quibus rerum dominia transferunt. sed qz per infeudationē transferē vtile in vasallum directo remanente apud dominū et sic est species cuiusdā alienationis. iccirco post rubricas precedētes subiicitur ista. et.

Abbas.

Insinuatione.

In insinuatione. Si do a vasallo recipit feudū in pignus abstinendo ab eius seruitio non tenetur cōputare fructus in sortem. hoc dicit fm cōmunē intellectu. et ē casus singularis qui alibi nō legif. Primo dictum scō limitatio. ibi. ita videlicet. Nota primo q pignus pōt cōsistere in re propria eius cuius dominū vtile ad aliū ptinet et pstituet ius pignoris respectu illius vtilis dominij qd nō ē ppiū ipsi dñi s vasalli. Nota secūdo q ecclesia potest cōtrahere pignus seu inire cōtractū pignoris cōpstando ei^o pecuniam qd quidam asserunt si hoc redūdat in vtilitātē ecclesie quasi cessante vtilitate nō debet hunc p̄ctū inire. ar. xij. q. ij. sine exceptiōe. qd nō admittit vbi debitu p̄bit ppter necessitatē debitoris. qz fort^o ecclesia quā laici tenet subuenire indigentib^o ar. xij. q. ij. in. c. sicut oīno. et. xvj. q. j. in. c. si. et i. euāgelio. Mutuū dantes nil inde sperantes. et in. c. cōsuluit. j. de vsur. Tertio nota ibi. tibi et ecclesie tue q vasallus ecclesie cathedralis tenet ad fidelitatem et ad seruitiū nō solū ecclesie sed ipsi prelato. facit. c. cū tibi. de xbo. signi. Et nō. q ecclesia pōt dici p̄lata et hoc rōne iuris qd habet in ea ut patet ibi ecclesie tue. ad idē. c. si tibi absenti. de pben. li. vj. nō est ergo p̄latus simplex pcurator et vide bonā glo. v. q. iij. c. si. Ultimo nota ibi a seruitio q vasallus debet dñio seruitium rōne feudi. et quale sit istud seruitiū. Dic primo inspiciendū qd fuit cōuentū in cōcessione feudi. secūdo recurre ad bonū tex. xij. q. v. in. c. de forma cū ibi nō. An aut possit vasall^o renūciare feudo et se liberare ab hoc seruitio. cōcludē q nō inuito domino. ar. optimū in. l. impator. i. §. j. de lega. ij. et in. l. sicut. C. de acti. et obli. facit. c. de p̄carijs. §. de p̄ca. nam isti p̄tractus fiunt gratia vtriusqz iō nō possunt dissolui nisi vtriusqz interueniente p̄sensu. et ita alis fuit de facto determinatum idē dicit in p̄ctu emphiteotico seu libellario p̄simili rōne. An glo. ij. ibi. ut res illa citius pueniat ad ecclesiam sentit glo. p hec verba q speciale inducitur p istū tex. in fauorē ecclesie et sic nō pcederet in laico

recipiente feudū in pignus a vasallo. hanc lec. sentierunt alij extra glo. ut ponit hic abbas dicentes q in odiū feudorū que cōstituunt^r gratis ex rebus ecclesie seu cū modico seruitio fuit hoc inductū ut sic citius ipsa bona feudalita redirent ad ecclesiam. sed hec lec. nō ē bona nec tuta qz si feudū fuit legitime p̄cessum nō debet cōmitti prauitas vsurarū ut ecclesia citius recuperet illa bona. nā p vita alteri^o nō ē vsura cōmittenda. ut in. c. sup eo. de vsuris. ergo multo minus p recuperandis bonis legitime p̄cessis Alij intelligūt et est scōa lect. i rusticis qui colūt possessiones ecclesie impensō tanto seruitio q fructus i null'o vel parū excedunt. s hec lec. diuinat et maxime. qz tex. iste facit mentionē de seruitio nec distinguit quale sit. Tercia lec. q pcedit qñ hoc fuit p̄uentum inter eos a principio que etiā nō ē bona qz nō valet cōuentio ut vsura soluaf i. c. debitorēs. de iur. reur. Quarta lec. fm p̄bi. q in fauorē ecclesie fuit h̄ introductū. qd non placet duplici rōne. Primo qz tex. dicit declaram^o et sic nō ponit ius nouū. Item qz fortius ecclesia abstinere debet a p̄tractu vsurarū q alij maxime ppter bonū exemplū. Quinta lec. ponit hosti. intelligendo generalit^r q h̄ pcedit ex natura feudi nā cum dominū directe remansit penes dñm si vtile reuertit^r ad eum ex voluntate vasalli pignorantis p̄solidat^r ipsum dominū vtile cū ipa p̄prietate. vnde nō dicit p̄cipere fructus ex aliena re sed ex p̄pria. nam vasallus interim liberatur ab obligatiōe qua dñio tenet. dissoluit^r ḡ interi seu suspendit obligatio inter eos cōtracta. Et rō h̄ facit ut idē sit in laico. et hec lec. ē cōmunior. nā alie aut diuinant aut impropriant tex. sic etiaz diuinat alia lec. quā sentierūt quidā. p. c. j. de vsuris in fi. dicentes q loquit^r in feudo iniuste detento. sed ut dixi ex ista hoc colligi nō potest licet lec. in se sit vera p illud. c. j. In fi. glo. hoc intellige dñio p̄radicante nā fm hosti. si dñs recipit interim seruitium tacite videt^r renūciare huic iuri nisi p̄stet. ar. l. ij. C. de iure do. impe. et in. c. cum. ad. de consti.

Ex parte. Ponit tres casus in qb^o de nō infeudando potest ep̄s antiquū feudum ad ecclesiam reuersū nouo vasallo cōcedere. et ē casus notabilis interpretans iuramentū de nō alienādo. cōis diuifio. scōa ibi in primo. Nota primo q p mortem vasalli feudū reuertit^r ad dominū. qd intellige qñ feudū fuit psonale vel qñ fuit cōcessum sibi et filiis et morit^r nō relictis filiis masculis. nā femina nisi expresse sit dictū nō succedit in feudū. ut. r. colf. §. suc. feu. c. j. No. scōo et tene mēti q iuramentū p̄stitū a p̄lato de nō alienando romano pontifice i cōsulto referē dūtaxat ad res q sunt de mensa ecclesie. i. ad eas res quaz dominū directū et vtile ē penes ecclesiam. nō aut ad bona feudataria vel emphiteotitaria. nā si ista bona reuertunt^r ad ecclesiam p̄t p̄lat^o de nouo alicui pcedere nō obstat iuramento de nō alienando qz nō videt^r noua alienatio ex q a principio fuit sancitū ut illa bona darent^r in emphiteosimylⁱ feudū et tota die allegat iste tex. vid qd dixi in. c. ut sup. de reb^o eccle. nō alie. et hoc iuramentū